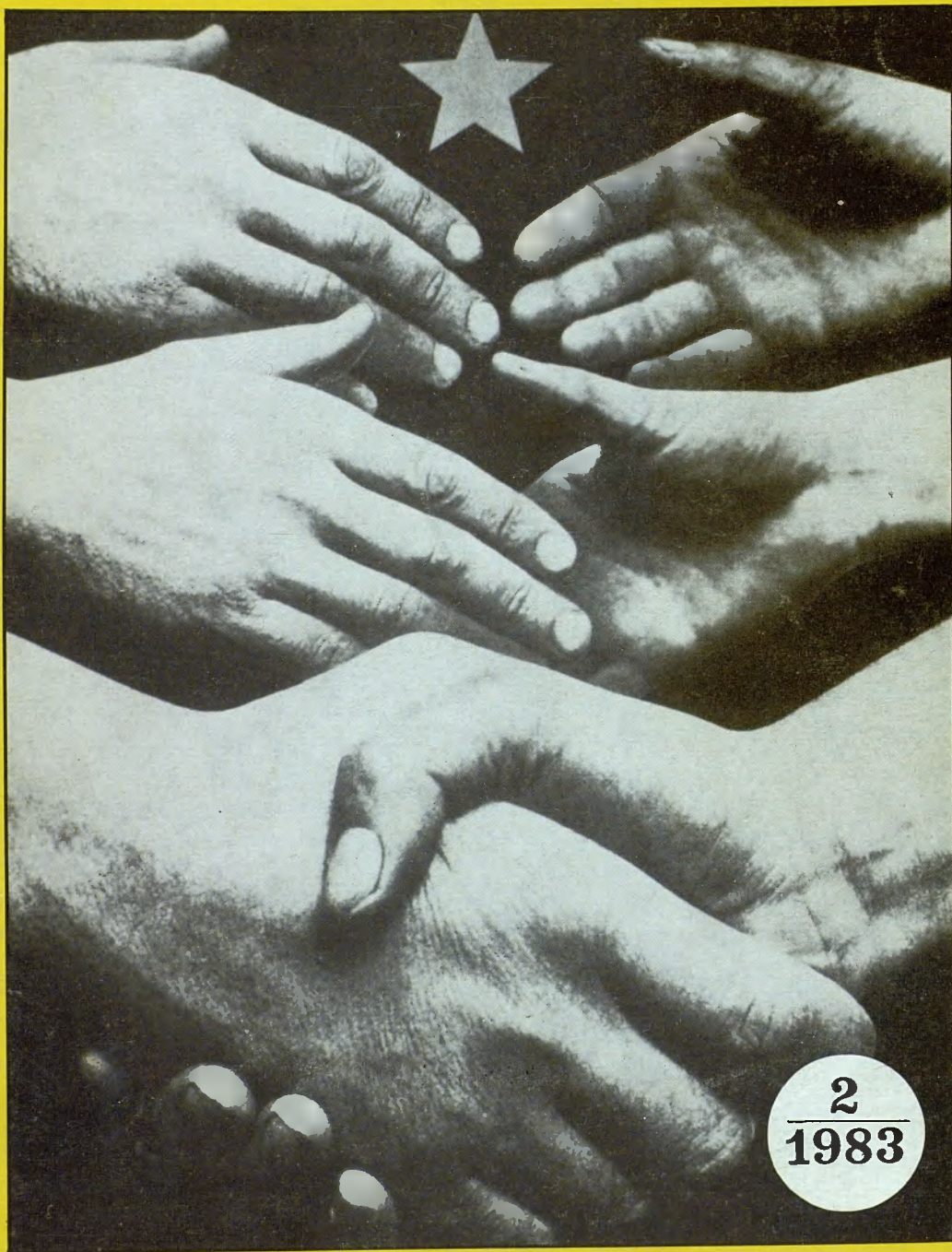

ROJA NÛ

kovara huneri çandi û edebi

2
1983

NAVEROK

Rûpel

Xwendevanên Hêja	3
J1 Xwendevanan.....	4
Şoreşeke B1 Yek D1l û Yek Kulm	5
Du Helbest J1 Osman Sebri.....	10
Serpêhatiya Du Muxtaran.....	11
Gandi û Kurdîstan.....	12
Leşkerên Hêviyê.....	14
J1 Folklorê Me.....	16
Veçılıxe Gırıdax.....	18
Zımanên Cihanê û Zımanê Kurdi.....	20
Pêşketina Kurdolojiyê.....	24
D1 Kovareke Kurdîstana Iraqê Da Kemal Burkey	27
Kemnade.....	28
Danasina Kurdan û Mahmut Baksî.....	29
Ez Rodi'me.....	31
Berevkırına Çirokên Gel û Sê Pirtûkên M.E.Bozarslan.....	32
Qurseke Kurdi.....	34
Sydney-83.....	35
Serketîneke Nû.....	36
Serketîneke Nû.....	38

* D1 hejmarê pêşin da, çend xeletiyên çapê û rêzkirinê j1 ber çavê me revî yane. D1 hejmarên pêşin da emê van kê masiyan yek yek j1 nav rakın. Em hêvî darın ku xwendevanên me, j1 ber vê ye kê wê me bîborinın.

SAL : 5
HEJMAR : 45

ROJA NÛ

Xwedi : Komela Karkerên Kurdîstan
L1 Swêd

Berpirsiyar : Rohat

Navnişan : Karlbergsv. 32B. nb
113 27 Stockholm

Telefon : 08-328251

Hesap No : PG. 458980-0

Utgivare : Svensk- Kurdiska
Arbetar Föreningen

Ansvarig Utgivare : Rohat

Adress : Karlbergsv. 32B. nb
113 27 Stockholm

PG. : 458980-0

XWENDEVANÊN HÊJA

Paşi, jî nû va derketîna kovara "ROJA NÛ", wê, bala pîr kesan kîşandê ser xwe û gihiştê destê bî hezaran kesan. Ev kovara huneri, çandî û edebî lî gelek welatên cihanê û wusan jî lî Kurdistanê hat belavkirin.

Ev hejmara duwemin, jî ber rexne, bir-baweri û daxwazên xwendevanan hîn jî pêşta çû, raw-tîvdîr û pergala xwe berçav kîr û wek çapa dest we da hat amadekirin. Roja Nû çawa di hejmara pêşin da jî dabû diyarkirin ku, wê bî bir-baweri û bî alîkariya xwendevanan va tevgîrêdayî bîweşe û jiyîna xwe bîde ajotîn.

Jî bo hingavtîna û dîrxîstîna hîn kêmasiyên çapê, problemên zîmanê kurdi û hîn pîrsên naveroka xwe, kovara me dîr - dirêj dîfîkîre. Guhartîna û pêşketîna hîn pîrsan, carîna ne bî destê mirovane, ew pîrsan hewcedari wextîna, jî ber ku her tişt nîşkê va, yekten naguhure.

Em baş zanîn, weki hêzên kolonyalist çawa hebûnên çanda me helandîna, şêlandîna û çawa rapêl kirîna. Hunandîna û pêçandîna van bîrinan, em bawer dikin ku bî "Xwehesin û Hîşyarbûna Nete-wî" va, wê tendurîst bibe, bîghêje xweşiyê. Jî ber vê yekê me gaveke nû avit û kovara "Roja Nû" derxist.

Kovara Roja Nû, wek hejmara pêşin, lî ser huner, çand û edebiyata kurdi, deng-behs, danasin û karên informatîk wê vîr şûnda jî, bîde ajotîn. Hîn kes dikarin van karên "Roja Nû" pi-çûk bîbin û bîlînd bîfîrin. Lê, dema bîna mirovan fîreh bibe, toleransa wî hebe, ew dikare xwe bî lez jî serhişkiyê dîr bî-xe, lê, ev baweri di miroveki da tune be, dîlreşî hertîm ser-êşîkeli ber derê wî.

Şagîrt, suxte û xwendevanên iro, bî baweriya me ew şareza pîspor û rêberên sibêna. Jî ber vê yekê, Roja Nû, di vê hejma-
ra xwe da xet-sinorên xwe hîn jî fîreh kîr, di vê çarçevê da cih da efrandîna û nivîsarên nîfşa (nesil) nûgîhiştî û nû rabi-
ye.

Roja Nû, hertîm çavênî, bendewar û hêviya daxwaz, bir-ba-
weri û rexneyên weye.

Roja nû, di xebatên we da, jî we ra serfîrazi, pêşketîna û
gavên fîreh hêvi dîke.

Heta hejmara sêwemin, di nav xweşiyê da bîminîna hevalên di
lovan.

Ji Xwendevanan

Me ji xwendevanan gelek nâme girtin, lê mixabin em nikarin he mû van naman bîweşin. Hetani ji destê me bê, emê di hêjmarên dîn da cih bîdîn van namên xwendevanan. Bî silavên germin.

ROJA NÛ

Ji Redaksiyona Roja Nû ra

Ez bî derketina ROJA NÛ va dîlşa bûm. Kovar, ji bo pêşveçûna kultur û odebiyata me pîr girînge. Heya iro kesi ev valahi tîji nekiriye. Derketina kovarê xîzmeteke giranbîhaye. Pêwîste ku, nivîskar û ronakbirên Kurdistanê alikariya kovarê bikin. Xebata çand û zîmanê kurdi xewna dij mîn direvine. Kultura me, hebûna me-

ye. Ez we û ROJA NÛ pîroz dikim.

MAHMUT BAKSÎ
SWÊD

Ji Roja Nû ra

Pîştî gelek silavan ji Kurdistanê na Îran, ez serketina we dîxwazim, hê vidarim ku, hûnê di nav kar û barên xwe da pêşkevin, serfirazbin.

Ez bî xwe bî zaravê sorani deng dikim, ji aliyê dîn dîxwazim wusan ji kurmanci fêrbim. Kovara delal "ROJA NÛ" kete destê min. Ez dîxwazim hûn vir şunda ji vê kovarê û hîn materiyalên dîn ji rê bikin, weki ez nivîsandin û axaftina kurmanci baş fêr bibim.

Ji we ra, ez 4 wêneyên qeşeng dîşinim, ku di kovarê da çap bikin. Her wusan ji, pîştî çend rojan, ezê ji we ra hine stranên Kurdistanê Îranê, ji navça Mahabatê rê bikim.

E . Ş

KURDISTANA ÎRAN

Ji Berpîrsiyarên Roja Nû ra

Bî silavên bîrayeti;

Hevalên hêja, xîzmeteke pîr hêja ye ku, hûn ji bo belavkirina çand û diroka Kurdi dîxebitin. Bî vê xebata hêja hûn lî cihê serfiraziyêne. Hêviya me ewe ku, hûn bihêjin armanca xwe.

Hevalno, îxtîsasa min, lî ser 11 mê kitêbxana ye. Wek niştîmanperwera ki min pêwîst dit ku ez lî ser dirok û çanda Kurdi lêkolînekê bikim. Lî ser dirok û çanda Kurdi, min hînek materyal bî xwe berhev kir, hînek ji, ji Kitaxana Niştîmani lî Wîyana û ji Kitaxana Niştîmani lî paytextê Avusturaliyayê Sydney, min bîdest xîst. Ev tiştên han bî zîmanê erebi û ingilîzi ne.

Bî rasti çend sedemên berbiçav hene ku, min kareki wilo ji xwa ra wezîfe qebûl kir. Yek, heta iro lêkolîn û berhevkarîna literatûra ser

çand û diroka Kurdi, bî awaki fire nehatiye çêkirin. Heta iro tenê du bibliografya hatine belavkirin; yek lî Iraqê û yek ji lî Sovyetîstanê. Her du ji, pîr tiştê têda hebûn. Belê lî ser babeteke taybetî nebûn. Bî awayê kevn hatine amadekirin û nivîskarên wan pêzanê vî kari ninin. Di cih da ye ku meriv rexnê lî wan bigire. Ya dudyan ji, bî zîmanê erebi nehatiye belavkirin.

Hîn sedemên din ji min, ji Dr. Yehya Mehmûd gelek feyde dit. Ew bî xwe weşanên Kurdi berhev dîke. Ixtîsasa wî lî ser 11 mê kitaxanê û agahdariyê ye. Her usa ew, serwêrê derxîstina rojnama 11 mê kitêbxana ye.

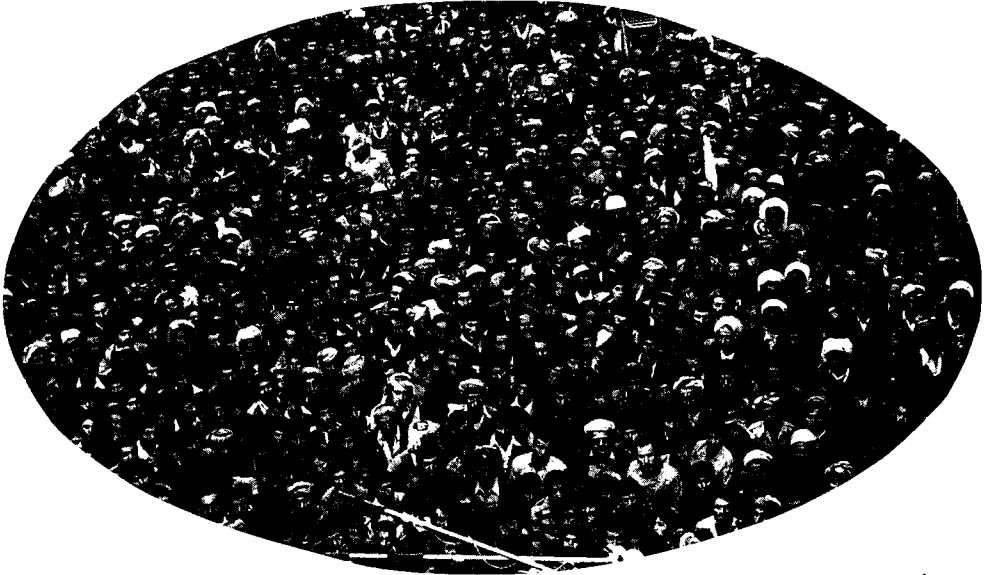
Eger hûn bikaribin van tiştan çabkin û belavkin ez ji we ra bîşînim. Ji ber ku hûn komelek Kurdîne û dîxwazîna xîzmeta çand û diroka Kurdi bikin.

Emin Seydo

S. ARABÎSTAN

ŞOREŞEKE BI YEK DIL Û YEK KULM

LÊKOLINEKE ABORI, CIVAKI Û CANDI

H. SARWÊRAN

Gelê Kurd iro lî Kurdîstana Îran lî dijî zordari û koledariya sed salan, jî bo jiyîneke azad-demokrat, jî bo şeref û namûsa xwe, jî bo jiyîneke wekhev û aşitîyê bî mêrani lî ber xwe dîde. Vi gelê mêrxas dî vê rê da heya iro bî hezaran şehit daye. Her wusan jî, heta biğhêje mafên xwe yê mirovî wê bî hezaran şehidên dîn bîde.

Çawa tê zanin, gelê Kurd lî Îranê, lî dijî nokerên emperyalizma Emirikê, dijî cellatan û jî bo ruxandîna (hîlweşandin) sazumana kevnepereşt bî gelên Îranê ra tevayî şer kîr. Çawa diyare, dî nav demeke kurt da, aqîdê û çîrûskên şoreşê her çûn pêldan. Dî dawiyê da, diktatoriya Şahê zordest û dezgê wi sero-bîno bû. Ev bûyera mezî, dibe jî gelek kesan ra xem û keyal bû. Belê iro lî cihê taca sîltanê Arya-Mehri Mihemmed Rîza Pehlewî bawêşin têne kîrin.

Bûyerên dirokê tîm û tîm berbî pêş dimeşe, paştî nazîvîre û lî dijî mêjoktîyê, teda û zordestîyê karên şoreşgerî wusan ne hêsaye, jî ber vê yekê jî, iro lî Îranê şerê lî dijî zordestîyê ne sekîniye û şoreş da jî.

Melleyên mêjî vala, bî şaşîk, bî rûdan, bî cubeyê xwe va, xwe xîstîne dirufê "Mehdîyan" û lî ser rîya şoreşî netewî-demokratîk bûne astengê mezî jî bo gelên Îranê. Ev Ayetullah Hacetûl-İslam û İmamê Ümmet û Zeman, iro dîxwazî gelên Îranê bîxîne lî nav kevnepereştî û tariya bî sed salan. Ev bûne belake reş lî serê karker û zehmetkêşên Îran.

Jî bo karker stûyê xwe nîzîm bîkî û vê sazûmana paşverû va rîza nîşan bîdî, çî jî destên wan tê, yekyek tînin cih. Ev lêdan, kuştî, qîrîkîrî û dardakîrî gîşt jî bo van armancê genî û kevnarî. Belê bîra sa-

zûmana kevneperest û xwinrêj baş bî-zanbe, gelê kurd duh stûyê xwe xwar nekîr, iro ji nake. Gelê me çawa lî dijî diktatoriya Şahê zalim bî cuwan mêri lî ber xwe da, xwe avite nav agir û alafê, bê guman wê sazûmana me leyên kevneperest ji hilweşîne û Îraneke demokrat û Kurdistaneke xwemuxtar saz bike.

Jî bo vê yekê, iro dî navça Kurdistanana Îran da, dî bîn pêşengiya PDKI-da pêşmergeyên tekoşer bî mêrani şerê partizaniyê dajon. Bî saya vî şerî da iro 60.000 km çargoşe (km²) zêdetîr navçeke azadkîrî lî Kurdistanana Îran pêk hatiye. Jî gelê kurd se-dî 70, dî vê navça azadkîrî da dimîne, diji. Dî vê navça azadkîrî da can, mal û namûsa gelê Kurd bî destê pêşmergeyên qehreman da tê parastinê. Pêşmerge bî rêk û pêk şer dîkin.

Hejmara van tekoşerê azadiyê jî 10 hezara zêdetîre. Ev pêşmergeyên e-gid û pehlewana, Kurdistanana delal û rengin weka çavê xwe diparêzin.

Jî despêka şer da, heta iro tu car top, bombe û gulebarandîna lî Kurdistanê kêmbûn. Bî taybetî jî 6 mehan vîrda, çawa baran dibare, bî vî tehrî lî ser gelê kurd da top, gulle û bombe dibarîna, lî Mehabad, Senendej, Saqîz, Serdeşt, Bokan, Banê, Şîno, Nexede û lî hêla bakûr bî hezaran top, roket û bombe hatîna avitîna. Bî van bûyerên hov û bî kirêt bî sedan gund xirab bûn û hatîna şewitandîna. Bî hezaran zaro-zêç, bûk, keç, xort, pîr û kalê Kurdistanê şehîd ketîna. Dî dawî ya van 6 mehên dawîna da gelek qirkîrîna peyda bûn. Lî gelek gundan 20-30 kes bî hevra hatîna qirkîrîna. Dî navwan da, jî zarokên 5 salî bigre heya kalê 100 salî jî hene.

Pîr mîxabîna iro gelek kes, dî her wari da, Kurdistanana Îranê û rewşa wê baş nas nakîna. Bî taybetî şoreşvanê Tirkîyê û Kurdistanana Tirkîyê dî gelek pîrsên Kurdistanana Îranê da dîkevîna şaşî û xeletîyan. Ev jî kêmasîke mezîna. Em dîkarîna bêjîna ku, jî der pirtûka ku dî nav weşanêna PKST' da der çûye, ev pirtûka bî navê "Îran û şoreşa Kurdistanana Îran, karekî wusan hêja nehatiye nivîsandîna. Jî alî

yê dîna, gelek nivîsarên hêja jî, dî nav rûpelên Dengê KOMKAR da hatîna weşandîna.

Emê dî vê nivîsara piçûk da, bî kurtî, lî ser rewşa Kurdistanana Îranê bîsekinîna. Dî warê revşa aborî, cîva kî û çandî (rewşenbîrî) da emê hîna pîrsan jî hev derîna û xwendevan ro-nî bîkîna.

REWŞA ABORÎ (EKONOMİK)

Jî der beşeke hêla Banê, Serdeşt û Urmîyê lî Kurdistanana Îran darîstana kêmbîna. Lê belê destê mezin û fireh, zozanên bîlînd pîrîna. Bî taybetî zozanên Bîstûr, Benguwîna û Nîsûd bî mezinahî, bîlîndî, sextbûnêna xwe va bî nav û dengîna. Pêvîste ku em zozanên çiyayê Şaho jî, bîr nekîna. Dî destên fireh da tîtûna, genîna, ceh, isot, fîrengî, balîcan û xeyar tîna çandîna. Dî warê fêkiyan da wusan pêştîna neçûye. Zêdetîr gûz, tîrî, sêv, hîrmê bî taybetî lî hêla Serdeşt, Şîno, Nexede û Şarwêran peyda dibîna.

Heyan û dewar xweyîkîrîna jî beşeke aborîyê lî Kurdistanana Îranê pêktîna. Lî gelek cihan jî pez tîna xweyîkîrîna. Cih bî cih heyanên serî gîr bî taybetî lî hêlên sinor hesp û hêstîr pîrîna. Jî bo çûyîna-hatîna û qaçahtîyê ev heyanan pîr bî rûmetîna. Çandîna û heyan xweyîkîrîna bî taybetî bî metodên kevîna va dajo. Aborîya Kurdistanê dî her wari da, nemaze dî van salên dawîna da hatiye xîrabîrîna. Sazûmana kevneperest dorgirtîna (ambargo) aborî daniye lî Kurdistanê. Ev dorgirtîna dî her warê jîyîna da xuya dibe. Lê, em dîkarîna bêjîna ku i-ro lî Kurdistanana Îran jî nan û pîvazan zêdetîr fişek û gulleyên pasdarîna dibarîna.

Lî Kurdistanana Îranê havîna germeke zêde heye. Zîvîstanê jî sur-sermâ seqem û befîreke zor dibare. Lî Kurdistanana Îranê lî helên hundur da em dîkarîna bêjîna îqlîmekî nerm heye.

Lî Kurdistanê pîranî pêtrol lî hêla Kermanshah der tîna. Dî warê derîna pêtrolê da, çawa tîna zanîna Kurdistan pîr dewlemende.

Ji av û çeman ji gelek feyde tê girtin. Çemê mezin Zêyê Pîçûke. Di warê çandinê da ev çem û robarana ro leke mezin dilizin.

L1 Kurdîstanê hejmara axayên erdê (ax) b1 hejmar b1n ji, kê m b1ne. Lê belê, l1 hêla Soma-Bîradost û Mîr geverê eşirti û axati giraniya xwe dajo. L1 hêla Mehabat û Bokanê beşeke axan diji şoreşa Kurdîstana Îranê derketin, wan pişgirtiya sazumana kevnepereşt kirin, di dawiyê da ji revin, çûn b1ne caş. PDKI ji dest da ni ser ax û malê wan, partiye ev axa l1 gundiye n x1zan û bê ax belav kir.

L1 Kurdîstana Îran peyvendiye kapitalist ketine nav aboriye, lê pîr jarin. Tenê burjuvaziya bazirgani (ticari) pîr xurte. J1 ber ku çina (sinif) karkeran, di her wari da pêşda neçûye. B1 pîrani gundiye n x1zan, gundiye n niv-hali, karkerên demî ku kaxanan da dixebitîn û karkerên ku di karên umimi da dixebitîn l1 vir hene. Esnafê piçûk û eşrafê bajaran ji beşeke civatene. Di warê çandinê da malhebûna mezine xîsûsi kê me. Karke ri û emeleti b1 pîrani, di warê çandina axê da dajo.

L1 Kurdîstana Îranê, di navbera bajaran da rê hene û navbera wan da mîrov nakare bêje peyvendi hatine qetandin. Lê belê riyên hatin-çûyînê bê ziftin. B1 pîrani stabilizene. L1 gundan, riyên maşinan pîr kê me. Di nav van salên dawin da b1 pêşengiya PDKI û b1 piştgiriya destê mîrovên pêşverû û welathez l1 hînek hêlan gelek rê hatin çêkirin. J1 ber tunebûna benzîn û mazodê, kêmasiya kadroyên tekniki, riyên zêde tunenin.

Aboriya Îranê iro di nav astenge ke mezin da maye. Betali, bûhabûn roj b1 roj zêde dibe. Perê wan hêjayi tîş teki nine. Karxane (pavlike) hîm sedem şer (şerê Iraq-Îran), kêmasiyên kadroyên tekniki, hîm tunebûna madde yên xam û j1 van hemûyan zêdetir sedemê zihniyeta kevnepereşt rê nadin ew pêşta herin, zêde b1n. Ev yekana rewşa abori l1 Îranê jar û qels dike. Emîsyon û enflasyon her diçe zêde di be. B1 kurti jiyina rojane pîr dijwar bûye.

Em dikarin bêjin, l1 Kurdîstanê

b1 taybeti karxane û cihên xebe tê, j1 der hêla Senendej û Kermanshahê tune ne, ku l1 van cihan ji dezgehên piçûk û refinerê petrolê hene. Dema mîrov Tehran û Kurdîstanê hemberi hev dike bêkari û betali du-sê caran ji Tehranê zêdetire. Mesele, l1 Tehranê benzîn 9-10 tûmene, l1 Kurdîstanê 26-29 tûmene û di sûka reş da tê firotin, ku pîr caran ji peyda nabe. Rewşa tiştên xwarin-vexwarinê ji wusa n buhaye. Çay, şekîr, nift (gaz) û hew cadariye n pêvist l1 gundan da kê min. Gundi ferze herin bajaran.

J1 ber vê rewşa dijwar qaçaxciti û sûka reş tesireke mezin l1 ser aboriya Kurdîstanê, pazara wê nişan di-de. L1 gelek cihan bazarê umimi b1 demî (derbazok) û hertimi tèn vekirin. Pazar cihê kirin û firotinê ye. Di nav sinorên bajaran da, l1 gundên azadkiri, carina hîn pazar peyda dibin. Ev pazaran hîn rojên kîvşkiri da vedibin. J1 penêr, çek, gulla bigre heta firotana heyana, fêkiyan û derziyan di bazaran tèn firotanê. Di nav çazadkiri da firotana heyanan û deraninê wan b1 girêdayi destûrê ye. Benzîn, mazot, nift, tiştên xwarinê û hewcedariye n rojane, pîr diware dikevîne Kurdîstanê, j1 ber ku hemû ev tiştana, j1 aliye dewletê da qedexene weki têkevîne Kurdîstanê û kontrolêke hişk heye. J1 ber ku riyên dikevîne bajarên Kurdîstanê, pasdar û leşkerên Xumeyni hemû ev rê girtine. J1 aliye din çimento, ar, benzîn, mazot û tiştên xwarinê yên ku malê dewletê ye, an ji malê axa û çaşanin peşmerge carina dest didine ser wan.

PDKI b1 tehreki rêk û pêk bazara Kurdîstanê kontrol dike, buhayê tiştên kirin-firotanê l1 gelek cihan b1 xwe tespit dike.

Weki me l1 jor ji got, çandin, ziraet l1 Kurdîstanê b1 metodên kevin va tê çêkirin. Lê, kê m be ji, cih b1 cih traktor, zibilê çêkiri (sûni) û avdanê va pîr hêlan erd baş tê reşandin û çandinê. Traktor, j1 der çandinê, zêdetirin j1 bo çûyîn - hatinê tê xe bitandin. Giya, genim, ceh b1 dasuk û tîrpanê va tê dirûn (çûnin). Cot b1 pîrani b1 hêzên gava dajon. B1 taybeti l1 Kurdîstanê kartol, nîsk.

nok û lobi (fasulye) tên çandin. Sedemê zêde heyana xweyikirinê, firehiya çayir, mêrg û firêzeyane.

REWŞA CIVAKÎ (SOSYAL)

Lî Kurdistanana Îran lî der beşeke hêla Kermanshah gel hemû bawerîya xwe bî mezhebê Sunni tine. Lê belê, lî Kurdistanê tesira dindariyê bî tehreki hişk û zordarî va najo. Ser da jî, mirov dikare bêje serbestî zêdeye. Bî taybetî lî her gundekî da mîzgeftê heye û hejmarê kesên nîmêj dîkî jî pîrî. Kesên ku naxwazî nîmêj bîkî, kes bî çavekî nebaş va lî wan nanîhêre.

Pêvîste ku em bêjî jî (pirek) Kurdistanê jî dî vî wî da gelek serbestî. Bî kurtî çî bî nîmêj, çî bî ne nîmêj, jî gelê Kurdistanê ra mîzgeft bûne dibîstana şoreşê. Bî tehreki serbest, dîlxweş pîrs-problemên şoreşê, bî hêsayî dî civî û axaftî nîmîzgeftan da, lî gundan tîn peyivandin. Gelê Kurdistanê, jî vî tîştî pîr kîfxweş dibe, dema nîmêjê xwe dîqedînin, paşê jî bo kar û bîrînetewî-demokratî bî hevra dîçîne civînen partiyê.

Rewşa jînan lî gor beşê Kurdistanê dî, lî Kurdistanê Îranê hî jî pêş ketîye. Nemaze peywendîyên navberî jî û mîran pîr başî. Dîsa dî parvekirîna kar, dî nav jî û mîran da wêkhevî. Heq û mafên jînan, dî warê civakî da, bî tehreki demokratîk va pêk hatîye. Mafê zewac, jî û mîrberdanê, hîlbîjartî, hat hîlbîjartî nî ser bîngêhen wêkhevî û demokrasîyê hatîye danî. Hî bîyerên keç revandî, jî aliyê zagonên PDKÎ'ê jî hev tî deranî, safî dîbî. Jî aliyê dî, dema serêşîk, problemek û bîyerî ke mezî dî nav gundîyan da peyda dî, ew, partiyê agahdar dîkî û jî partiyê alîkarîyê dîxwazî.

Bî kurtî em dîkarî bîjî, dî nav çî azadkîrî da, dî her warê jîyî dî da, bîyarî partiyê probleman hîsartî dîke.

Lî Kurdistanana Îranê êş û jîneke mezî hebe, ew jî tunebûn û kêmbûna doxtoran. Jî aliyê dî derman kêmtî tî dî. Dî nav çî azadkîrî da tenê

çend doxtor û nexweşxanek heye. Ew jî bî destê PDKÎ'an da hatîye saz kîrî. Jî her milyonek mirov ra doxtorek dî keve. Dî nav şerê germ û giran da, çî rîna pêçandîna bîrîneke piçûk dîbe problem, jî ber tunebûna doxtoran hî mirov can dîdî. Dîsa jî ber tunebûna tîştên xwarî, bîrîbîneke veşartî û vekîrî heye, gelek kes jî ber vî yekê carî nexweş dîkevî.

Sala bî tenê lî hêla Nexede PDKÎ dî nexweşîyan û jî bo parastîna xweşîya mirovan 8449 derzî lî wan xîstî.

Lî tu cîhên Kurdistanana Îranê, dî nav çî azadkîrî da, doxtorên zarok û jînan tuneye. Tenê bo demekê doxtor jî dîva tî. Kêmasîya hacetên tîbbî, kêmasîya cîhê razandîna nexweşan û jî ber gelek sedemên dî jî, ev doxtorên jî dîva tî, xêra wan zêde naghêje nexweşan.

REWŞA ÇANDÎ (KULTUREL)

PDKÎ, 30 sal dîjî dîktatorîya Şah her wîsan jî, ev 4 sale lî dîjî sazî mana kevneperestan bî mîranî şerê çekdarî dajo. Jî aliyê dî dî warê hînbûn-hînkîrî, çand, huner û jî bo pêşketîna bî-bawerîyên xurt, xebetêke perwerdegariyê dajo. PDKÎ dî nav çî azadkîrî da, dibîstanên pêşî û navî vekîrî. Cara pêşî elfabayêke bî zîmanê kurdi, jî bo sînfî yekem bî tîpên erebî hat çapkirî û lî dibîstana belav bû. Vê gavê jî dibîstan vekîrîne û bî sedan zarok lî ber destê mamosteyê şoreşê, jî bo rojên pêşî, xwe dîhînin.

Nîspeta xwendî û nivîsandî lî Kurdistanê pîr kême, naghêje %20'an. Ev hejmar dî nav çî hundîr da hî jî kêmtîr dibe, dî nav jînan da ev nîspet naghêje %5'an jî.

Lî Kurdistanana Îranê gel bî taybetî bî zaravê (dîyalek) soranî deng dîke. Lî hêla bakûr beşe kurda bî zaravê kurmancî dîpeyîvî, hejmarî van kesan lî hêla Makûyê hî jî zêdeye. Lî Kermanshah û Hewreman jî bî Lori tî axaftî. Zîmanê farisî, zîmanê duwemîne, gelek kêmtî elîmandî. Bî tîpên erebî û zîmanê kurdi gelek pîrtûk û broşur hatî weşandî. Dî vî wa

ri da jî Kurdistanana Iraqê pîr dokument dikevîne Kurdistanana Îran û gelek kêri wan tê.

Pêviste bêjîm ku lî Kurdistanana Îran, dî warê huner, çand, dî warê karên edebî da gelek pêşva çûye. Jî aliyê din, pîr efrandinên hêja û klasîk, jî zîmanên biyanî hatîne wergerandin.

Dî nav nivîskar û helbestvanan da gelek sîmayên hêja hene, ku seriyê van bî xwe Dr. Qasîmlo dîkşîne. Her waha Hejar, Kanîk, Heymîn, Kerîm Hesa mî, Mela Evdîlayê Hesanzade (Heyakî) û gelekên din jî bî van karan va mijûl dibî.

Çawa tê zanîn Dr. Qasîmlo bî navê "Kurd û Kurdistan" pirtûkeke pîr hêja nivîsiye û lêkolonîke başe. Kerîm Hesa mî "Jiyîna Lenin û Tekoşîna wî", "Dayîk", "Zemîna Piçûk", û "Mihemedê Zîrav" wergerandiye zîmanê kurdi. Vê gavê jî, lî ser "Çîrok û metelokên kurdi" û "Felsefa Sosyalîzmê" dixebite. Jî der van karan, bî navê "Şerê Partîzani" û "Şehîdên Me" du pirtûkê wî jî hene.

Dîvê, dî vê nivîsara kurt da, lî ser rojname û kovarên lî vir der dikevin jî, deng bikîm. Kovara "KURDISTAN" Organa Komîta Navbendî ya PDKI ye. Ev kovara mehê 2 curan derdikeve. Cureyek bî zîmanê kurdi (hemû bî tîpên erebîye) û cureyê din jî bî farisî derdikeve. Heta niha nêzkaya 100 hejmarî der çûye. Bî taybetî dî warê çandî û edebî da jî PDKI karekî bêhem pa pêk tîne. Em dikarin bêjî, dî nav şoreşê da şerê qelem û tîfîngê bûye yek û bî hevra tê meşandin. Herwaha kovara "TEKOŞER" jî, jiyîna xwe dîde ajotinê. Disa komîta bajarê Mehabatê bî navê "PÊŞEWA" kovareke kurdi û me

hani derdixe.

Komîta bajarê Banê bî navê "ŞEHÎD" bî zîmanê kurdi û farisî, Komîta Nexede bî navê "YEKÎTÎ" bî zîmanê kurdi, azerî û farisî, komîta Şîro bî navê kovara "KÊLEŞÎN" bî kurdi û farisî, lî hêla Avşar bî navê "HAWAFÎ AVŞAR" û rêxîstîna Ararat jî bî navê "ARARAT" rojnemeyên mehîni derdixîr.

Jî der van rojname û kovaran disa pêviste bêjîm, jî aliyê rêxîstîna "YEKÎTÎ LAWANÎ DEMOKRATÎ KURDISTANÎ ÊRAN" an da jî kovareke kurdi û farisî bî navê "DENGÊ LAWAN" derdikeve.

Wek tê zanî, dî jiyîna gelan da karên folklorê û sazbandiyê çîhekî girîng digrî. Lî Kurdistanana Îran folklor û weşanên folklorî pîr pêştî çûne. Sazbandî û muzîk bûye perçekî jiyînê. Dengbêj û sazband bî alîkarî ya akordyon, kîlarnet, kemeçe û defê va pîr stran-klamên gelêrî dibêjî. Instrumenta "baxleme" get tuneya û def-zurne jî pîr kême. Listîka bî navê "CERGEBEZ" (jî û mêr dikevîna mîlê hev û bî hevra dîleyîzî) bûye edet. Govendên kurdan bî cûdabûnê piçûk hemû lî Kurdistanê tîn gerandin.

Lî Kurdistanana Îranê pîr dengbêjên (goranîbêj) navdar hene, wek Hesen Zîrek (mîriye), Nasîr Rezazî, Mihemed Mamîlî û Tahîr Tofîq. Tahîr Tofîq bî taybetî merşên şoreşgerî distîrê û bî xwe jî, jî Kurdistanana Iraqê hatiye. Lî Kurdistanana Îran, dî warê karên bestekariyê da jî pîr pêşva çûye. Tenê lî ser cejna Newrozê 300 heb helbest hene, jî vana nêzkaya 40 lîbî hatîne bestekîrîn. Disa pêviste bêjîm, jî bo rojên navdar û jî bo biranîna kesan, gelek helbest bî xwe bûne klam-stran.

DU HELBEST JI:

OSMAN SEBRÎ

Helbestvan û ronakbirê kurd Osman Sebri di sala 1905'an da li gundê Narincê, li Kurdistanê Tirkîyê hate dinê. Paşi serhildana Şêx Seid (1925) ew gelek caran tê girtin, lêdan-tedayên mezîna dibine û bi salan Tirkîyê rojên xwe di zindanan da derbaz dike, paşê, ew jî ber van zordestiyan neçar dimine û diçe Kurdistanê Suriyê.

Dema, ew li Suriyê ma, bi aktîfî di nav karên politik da cih girt. Ji aliyê din di nav rûpelên kovara "HAWAR" gelek caran efrandin û helbestên Osman Sebri hatin weşandin.

Di sala 1979'an da li Ewrûpê bi destê Hemreş Reşo gelek helbestên wî hatin berevkirin û di nav pirtûkeke bi navê "APO" da ew dane çapkirin.

Osman Sebri niha jî li Şamê dimine û karên xwe li wir dajo.

* *

Ev helbestê jêrin, jî aliyê Osman Sebri, da li ser navê kovara "ROJA NÛ" hatiye şandin û heta niha tu ciheki da nehatiye çapkirin.

BIJÎ WELATÊ MIN

SERBILINDÎ

Divê em xwe pêk binin, jî bo felatê xwe.
Bijî serbilind weki çiyayên welatê xwe.

Berên xwe nedin hevdu û şerên hev nekî,
Bes rêya gelparêziyê li pêş wan vekî.

Welat jî me dixwaze, xebat û tekoşin,
Ne canxulami, nokerî û serî danin.

Serê ku bête danin tucar nayê hildan,
Bî qelsî kes nebûye, xwedî rûmet û şan.

Rûmet serxwebûne, digel ramanek xweser,
Holê, jî bona gel em dikarin bîbin rêber.

Rêber seriye nabe li pê gel bimeşe,
Tucar natewe, mîrî jê ra gelek xweşe.

Rêya felatê pêş me dike ew ravekare,
Li pêşberî gel û dirokê berpirsiyare.

Rêberî ne karê tewtewe û qelsane,
Dîji koletî, canxulami û pisane.

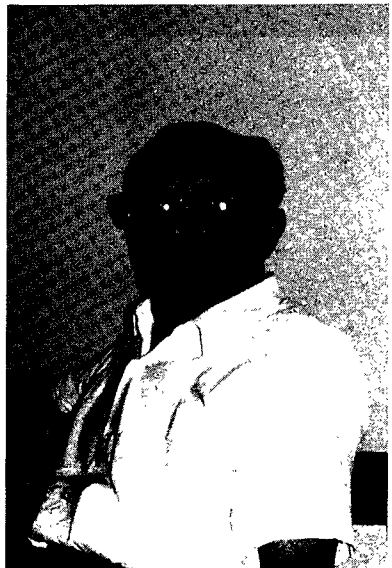
Bî qelsî nîkarî serê gel hildî rakî,
Welatê xwe bîstînin gel tê da azakî.

Divê bî xurtî em berên xwe bîdî neyar,
Bî jîrî û zanatî millet bîkî hîşyar.

Bijî welatê min, jî bona te gorî can,
Sond dixwîm ku bîbîm pandî jî bo Kurdistan.

Xwe danîm bo sîtem û zorê,
Divê serbilind ez biçîm gorê.
Gava bî rûmet çûme gorîstan,
Hêjaye bîbîm lawê Kurdistan

12.5.1983

Serpêhatiya

Du Muxtaran

LEZGİN

Dêrık, gundeki gelek bî şans bû. Çıma? Ma çiyê Dêrık ji gundên dın cuda bû? Wek hemû gundên dın, ew ji, bê rê bû, bê dibistan bû, diwariyên wê ji diwariyan ra digot wêda here... Lê tışteki vi gundi hebû ku, lı tu gundeki dın tunebû: Muxtar Şemo. Şemo pır şareza û bê perwa bû. Serda tırki ji dızanıbû... Wek muxtarên gundên dın, lı ber çawış û "başefendi yên" romê, lal û bê zıman nedıma. Çen di çend caran gundi yên xwe ji ber he qaret û zirzopiya cendırman xelaz kırıbû. Lema Dêrık bî şans bû, herkesi xweziya xwe pê dıanı.

Çiroka muxtarê Çilkaniya Quli herkesi dızanıbû. Rojekê cendırme di ser Çilkaniyan da dıgrın. Wek hercar pêşiyê lı derê muxtar dıxın. Bı zirzopi û pozbilındi, Quli dibıne meydana gund, lı ber çavên gundiyan jê tıştan dıpirsın, xwedênegravi yê ku di vi gundi da hıneki karıbûye tırki jı hev derxe, Quli bûye. Lê Quli ji, xên ji "peki", "başostıne", "başefendi" tışteki dın nızanıbûye. Çawış, çı jı Quli dıpirse, Quli dibêje "peki başefendi". Çawış bıkuxe jı, Quli dısa dibêje "peki başefendi". Di dawiyê da "Başefendi" emır dıde cendırman, dibêje: "Ka ez we bıbinım hın çawa muxtar 'peki' dıkın!". Muxtarê gund Quli, di hewşa berderê mala xwe da, kutaneke nepıvayı dıxwe. Lı ber çavên gundiyan, kumê wi lı aliki dıfire, pêlavên wi lı aliki. Bı kurtaya peyvê, wê rojê, Quliyê belengaz nivmırı davêjne nav nivinan. Goştê kutayı datının ser morayı û reşayên cendegê wi. Jına wi Eysê, jı halê mê rê xwe da dıgrı û dızare: "Ûrtreşo kê jı te ra go, tu lı eskeriyê tırki hinbi û lı vi kavılı bıbı muxtar".

Muxtar Şemo ji, gelek caran jı cendirmên dewletê, jı "Başefendiyan" teda ditıbû. Lê tu demê neketıbû rewşa Quli. Ew bı gundiyan ra, gundi bı wi ra bın. Ne cendırma dıkarıbû lı meydana gund, lı Şemo xıstana, ne jı Şemo ew fırsend dıda wan ku, ew lı gundiyan teda bıkın.

Serpêhatiyên Şemo û memûrên dewletê pır hebûn. Rojekê selefêke siwara lı pêşberı gund xwiya kır. Wê gavê, titûnfıroş hatıbûne gund, lı berderê muxtar çawalên titûna Mûşê danıbûn, gundi jı lı cıviyabûn, bazar dıkirın. Şemo famkırıbû ku, siwarên tên cendırmene, lema beri ku ew bıkevıne nav gund, wi jı gundiyan ra got: "Qet jı hev belav nebin, destê hev bıgrın, lı dora titûnfıroşan govendê bıgerının". Lı ser vê gotinê, Dêrıkıyan, piçûk û mezın, dor bı dor govend gerandın. Heta wê rojê, dilanên rasti jı usa xweş û bı şayı derbas neıbûn.

Şemo jı nav civatê derket, xwe ber da bıntara gund, lı ser riya wan sekinı. Di nav cendırman da, qaymeqam jı hebû. Qaymeqam jı Şemo ra "Ew çı qelebalıxe, millet çıma lı hev civıyaye muxtar?!" got. Bersıva Şemo wek herdem hazır bû. Wi got: "Qaymeqam beg, dilana lawê mın, xulamokê te ye. Fermo hın jı werın dewata me". Ma Şemo nızanıbû ku, "başefendi" yên dewletê nayêne dewat û şayıyên gundiyan?... Ew nesekinın, jı gund derketın çın, govend hê dıgeriya.

Gandi û Kurdistan

Dı van çend heftên derbas bûyi da filma GANDÍ lı pır welatan deng da û di dayina xelatên "ACADEMY AWARD" ya sala 1983'an da heşt xelat standın. Film bı xwe filmeki başe, lê ew tıstê ku, jı yên dın bêtır lı cihanê bı nav û deng dıke, nav û felsefa Gandi ye.

Navê wi rast MOHANDAS KARAMÇAND GANDÍ'ye, lê ew bı navê MAHATMA GANDÍ tê nas kırın. Ew dı sala 1869'an da lı Hindistanê hat rûyê dinê. Dayka wi jına bavê wı ya çaran bû û ew bı xwe ji çûkti rê zarokên dayka xwe bû. Dı sala 1888'an da Gandi lı İnglistanê dest bı xwendına qanûnê kır. Wek pıraniya "cihana 3'an", ew ji hini pır sinciyên Ewropiyan bû û ket bin tesira niviskar û filosofên İnglistanê. Dı sala 1893'an da Gandi bû avûkat û jı İnglistanê çû Afriqa Jêr. Hukmata wi welati, wek ya iroyin ji, zor rast û neheq bû. Karkerên Hindistanê ji lı wır dıhatın ditın û zordarîke xırab lı wan dibû. Gandi bı xwe carekê jı trêne hat avêtın çıku ew dı vagona dereca yekemin da rûniştibû û lı wi wela ti ji ew dereca ya gewrane (yên sıpi). Dı nav ev rewşa neheq û rast da bir û baweriya Gandi dest bı guhertınê kır û hat hêvan kırın. Xebata wi ya sosyal dı nav kakerên Hindistanê da baş hat naskırın û lı İnglistan û Hindistanê ji navê wi belav bû. Dı sala 1914'an da Gandi vegeeriya welatê xwe û dest pêkır dı nav gelê xwe, dı gund û bajaran da bigere. Dı navbera salên 1914'an û 1919'an da Gandi felsefa xwe lı ser teoriya PASÍFÍZM'ê, jıyana xwe lı Ewropa û Efriqa Jêr û lı ser pratika xwe ya bı gelê Hindistanê ra bervehev ani. Dı demek kın da wi roleke mezın dı hundır partiya KONGRÊS ya Hindisyanı da ji list.

Nav û dengê Gandi lı hemû hêlên Hindistanê belav bû û ew êdi bı navê MAHATMA (ruhê mezın) û yan ji bı navê BABO (bavo) hat nas kırın. Daxwaza Gandi ew bû ku, ew Hindistanê rızgar bıke, lê bê şer, bê xwinrijandın û bê dijmtı. Wek pêxember İSA, wi ji dıgot: "Ger yeki sile lı hêla rûyê te yê rastê xıst, tu hêla çepe bıde wi". Lê Gandi jı gelê xwe ra ev ji got: "Bıla ew (leşkerên İngliz) lı wexın, we dı bin lıngan kın, we dı zındanan kın; çı dı kın bıla bıkın, hûn lı wan vemegerının, lı wan mexın, lê tu caran jı ya xwe nemının, jı xwestına xwe paşve neksên, jı armancên xwe nezıvrın". Dı pratikê da Gandi bı xwe ev teoriya pır caran ani cih. Dema ew lı Afriqa Jêr bû, wi xwest kaxeza nıfûsa xwe bışewtı ne, jı bo ku ew wusa siyaseta hukmatê ya şaş protêsto bıke. Dema ew nêziki lı ağır kır, leşker şıvek lı vi xıst çıku wi şewtandına kaxeze wek ihanetki lı dıji hukmatê hasıband, lê Gandi meşa xwe berdeyam kır. Leşker şıvek dın lêxıst û yek dın ta ku Gandi ket xwar, lê disa ew jı ya xwe nema û kaxeze şevıtand.

Gandi xebata xwe ya siyasi berdeyam kır. Hêdi hêdi wi xwe jı hûndır û derva da guheri û bû yek jı gel; yani xwarına wi, çekên wi, axaftına wi, hemû bûn wek yên gundiyan. Jı hêleke dın da ew bê westan jı bo yekıtiya gelê xwe dıxebıti. Qedr û qimeta wi cem

Hindûyan û Musılmanan yek bû. Dî sala 1947'an da Hindistan rızgar bû, lê Mahatma Gandhi ev rızgari bî hêstıran qebûl kır çıku ew jî bo Hindistanek bî hevre dıxebiti û wi hêvi dıkr ew gelê welatê xwe dî bın alekê da bî azadi bıbıne, lê bo xatırê oleperestan û fenûfûtên İnglistanê, Hindistan bû du welatan, yek jî bo Hindûyan û yek (Pakistan) jî bo Musılmanan. Dî sala 1948' an da ev peyayê mezın bî destê qafışkek (serseriki) olperest (yek Hindû) hat kuştın. Sedem ew bû ku, Gandhi lî dıjî şerên dî navbera olperestên herdu olan bû û ew carê lî dıjî şerek oli (dini) ketıbû grêva bırçibûnê û tıştek nexwarıbû ta ku ew şera hatıbû seknandin.

Nıha em jî xwe pırs kın: Gelo ger Gandik me jî hebe, ev felsefa wi pasifist dıkarıbe mafên gelê Kurd û rızgariya Kurdistanê bî de standın ?

Bersıva vê pırsê bêguman NA ye.

Mahatma Gandhi lî Hindistanê pır caran hat gırtın, lê ew tım dıhat berdan û tu caran dı welatê wi da, tadeyên mezın û lêdan ne hatın serê wi. Tev ku hukmat lî dıjî wi bû, hukmata İnglistanê tu caran, ne dı gırtıgehê da û ne jî lî derva, kuştına Gandhi nekırı-bû armanca xwe. Hukmatek wek İnglistanê çıqa nejadperest be, çıqa xwınrêj be, çıqa dilreş be jî, ew tu caran bî paşvamayın û neheqiya xwe nagihê welateki jî yê iroyın ku lî Kurdistanê zordari û pelıxandına mafên mırovıti dıdomının. Bıbe-nabe İnglistanê na vê geleki, dı diroka xwe da tu caran inkar nekırıye û iro jî tu zıman jî qedexe nake. Mıroveki wek Gandhi nıkare rojekê jî xebata xwe ya sıyasi lî Kurdistanê, bı awaki eşkere bıdomıne, ne ku hin lî gund û bajarın bıgere, dı cıvat û meşan da lî dıjî şaşiyên hukmatê bıpeyive û bı rojnamevan û mêvanên beyanı ra bê tırs hevpeyvinan çêke. Hukmata İsrail iro bı nerındı û neheqi lî cihanê deng daye, lê disa jî, ger bı dılpaki yan na, dadegehek İsraili şaron, wezırê cengê, jî wezıfa wi avêt der, çıku tılıyên wi dı bêtarên Sabra û Şetila da hebûn. Diroka Kurdistanê bı bêtarên wek Sabra û Şetila dewlemende. Ta roja iro jî çend wezır û zabıt jî bo kuştın û serjêkırına mırovên Kurd jî wezıfên xwe hatıne derxıstın? Gelo Gandhi wê dıkanıba iro jî eşkere lî Kurdistana Tırkiyê bıgeriya û bang kıra: "Werın em jî bo mafên xwe û lî dıjî neheqiya hukmatê bı yekbın û dengê xwe rakın jor". Mırovên wek Gandhi lî Kurdistanê sax namının; ger ew neyên kuştın jî ewê jıyana xwe dı zındanan da, dı bın tade û neheqiyê da derbaz kın. Hukmatên iro jî lî ser Kurdistanê fersendê nadın gulın ku ew bıbışkıfın û bına xweş lı dora xwe belav kın; ew gulın ber bışkıfandına wan dı çılmsının.

Lê disa jî, dıvê em jî felsefa Mahatma Gandhi faydê bıbının. Dıvê em gelê xwe nas kın, wek wan bıjın, wek wan bıbeyıvin. Dıvê xortên ku jî Ewropê vedıgerın Kurdistanê, pozên xwe lı hember kar ker û cotkaran bılınd nekın. Dıvê em razek Ewroplıyan û yê dın ne kın, lê jı zanayên wan fêrbın tıştên rınd û ev tıştan gor psigolojıya gelê xwe têkın pratikê. Bıbe-nebe, dıvê zanayên me lı ser gundên me bıgerın. Dıvê em rêkê bıbının û gelê xwe hokın yekıtıyê jı bo ew bı sedan, bı hezaran, bı sedhezaran derkevın meşan û dengê xwe lı dıjı neheqi û zordariyê rakın. Dıvê partiyên şoreşgêr berê gel hışyar bıkın, çıku şoreşek bê pıştgırtına gel tu caran bı ser nakeve.

Bekır ŞAHİN

Leşkerên Hêviyê

Ev helbestê jêrin li ser zarokên cihanê, bi destê HEMÊD BEDIKXAN da hatiye nivisandin. Cara pêşin ev helbestê dirêj di rojnema "Tîşrin" da çap bûye, (6/5-1983-Şam).

Ev helbest, bi destê heval CANKURD ji zîmanê Erebi hatiye wergerandin.

(1)

Werin zarokno
Zarokên welatê min
Zarokên hemû welatên cihanê !
Em ji çavên xwe hêstirên sotinê
dudiliyê û keserê binalin
Em dest pê bikin lawjanê-stranên xewê
Em hemû lawjanan bikin yek
û bi yek dev...
Bila bi bahozan ra li hemû cihanê belav bibe...
Di derya û çiyar ra
Bi bajarên mezînan ra
Di Okyanosan ra...

(2)

Gava ez piçûk bûm
Navan ez ditirsandim :

Iskender Mekdoni, Cengizxan
 Daryosê zordest û Kipiyadês
 û gava Temırleng dıhat bira mın
 Mın tugi ser axê dıkir !
 Ez jı darên rengê hovan dıtırsım
 Weke çawa hûn jı kuştewarê Givara
 û Lomomba, kuştewarê gelan heznakın...

(3)

Dı seferên şevî yêñ xewna mın da
 Ez bı Huseyn û laşeyên beriya Kerbelê da
 dımam.. Lê, hûn dı xewnan da,
 laşeyên ku dı dev segan da dıbinın,
 Lı beriya Sinayê..
 Sebra û şatêla..
 Sor û Seyda... Silvador û Pritoriya..
 Kêr dı stüyê çûkê daye...

(4)

Gava em piçûk bûn.napalm tune bûn.
 Lê birweriyên bı şewat
 Sungiyên serbazê reş, dı leşkerê
 "General Goro" da...
 Em çıqas dıgıryan -Ez dıgıryam- me zarokan
 bı ser şehidên deşta "Gırnate" da
 û çıyayên "Estoriya"...
 Çıqas dı bira me da bûn,
 Ayinên "Hemze, Huseyn û Rustem"...
 Lê, hûn bı navên "Cemile û Givarayê mêrxaz
 Zoba û Mezlom" dipeyvın..
 Çı rojan ez ne bı "Danton û Mara" ra bûm
 Ez bı "Babof" ra bûm ...
 Lê, hûn, bı mın ra, niha, Mehmod Derwiş
 Semih Qasım û Tewfiq Ziyad dıxûnın...

(5)

Werın ey zarokên welatê mın
 û zarokên cihanê..
 Em rêzên xwe bıkın yek
 pêlên jı xeydê
 pêlên jı hezkırınê.
 Hevre em bılıvın
 û lı wir... Lı hêviya nan û chokola
 Lı hêviya dêmên kenok, yêñ dayikan..
 Em şer bıkın dostino !
 Zarokên welatê mın û hemû cihanê
 Dıjı çekên Neutroni û Emerika..
 Jı bo defteran, nivisaran û avê
 Jı bo ezmanê şın û fırından
 Jı bo genım û gulilkan û baxan
 Werın em bıcıvın, hemû piçûkên cihanê !
 leşkerê me,wê pır mezın be
 Jı çendek zarokan,
 leşkerê me wê berbı rojên şırın û
 ronak.. bımeşe...!

Ji Folklorê Me:

"EZ XECIM, XECA DÎNIM,
EZÊ SERA REŞ LI SER CAVÊ XWE BISIDÎNIM
EZÊ XWE BI SIYABENDÊ XWE RA BIGHÎNIM"

SIYABEND Û XECÊ

Serpêhatiya (hikyat, destan) Siyabendê Sîlvî pîr serpêhati-ke kevne. Ev serpêhatiya kevne û şîrin wek serpêhatiyên Memê Alan, Sîlêmanê Sîndî dî nav gel da pîr belav bûne. Jî ber vê yekê jî gelek tehrên wan (variyant, şax) dî nav gundiyan da peyda bûne. Kes nîzane, ev serpêhati çî wextî û cara pêşîn çawa derketiye me derê. Lê belê jî gotînen wê tê femkîrîne, weki ev serpêhatike bî sed salan kevne. Jî ber ku, çaxa Siyabend dî keriki vê serpêhatiyê da besna xwe dîde, wusan dibêje:

Ez Siyabendim, Siyabendê Sîlvî
Xwediyê tir û kevnanê zivî.

Çawa tê xuyanê ku, ev serpêhati dî çaxên tir û kevan da hatiye gotin.

Lî hine hêlên Kurdîstanê, jî vê serpêhatiyê ra dibêjin "Çiroka Siyabend û Xecê". Ev serpêhati bî nexşên evîniyê, dîl û hevhezîrîne va hatiye xemilandin, ew bî xwe dîloke. Lî rojhîlâtê wek Leyla û Mecnun, Ferhad û Şîrin, lî rojavayê wek Romeo û Juliet û Pol û Vîrjîniye. Jî navê Siyabendê Sîlvî jî mîrov tê derdixê, weki Siyabend bî xwe jî hêla Sîlvîye. Nîha navê vi bajari Sîlvane û dema îslamîyetê jî navê vi bajari danîne Farqîn, an jî Miyafarqîn.

Ev serpêhati bî taybetî lî dorberê Sîlvanê (Farqîn) pîr belav bûye û bûye keriki folklorê me (zargotîn). Em lî jêr dîxwazî bî kurtayî naveroka vê serpêhatiya xweşik û şaxe wêye lî hêla Sîlvanê raberî xwendevanên kovara "ROJA NÛ" bîkîn.

MIHOYÊ MECÎT

Xecê bê dilê wê girtin dane xortekî. Siyabend dema ev yeka bihist, roja dilanê (Dewat) çû Xecê jî destên heft birayên wê û destgirtiyê wê hîlanî, revand bire serê çiyayê Sîpan û Xelatê

Rojekê Siyabend serê xwe datine ser çoka Xecê û dî xew da diçe. Jî dîr va garaneki (keri) gakovîyan der baz dibe û diçe ser delavan. Dî nav garan da çêlekek, conegayek û heft gayên mayîn hebûn. Conega dî rex çêlekê da diçû û ne dihişt her heft ganêzîkî wê bîbîn. Her çî berbî çê-

lekê dîhatin, bî qîloçên xwe lî van dîxîst.

Xecê wexta ku ev tîştê dit, mala bavê wê, heft birayên wê û şerê roja revandîna wê hate bira wê. Ma Siyabend jî, çîma wek vi conegayî Xecê jî destên heft mîran nestend û nerevandîbû.

Dilê Xecê pê şewîti û dest bî gîrî kîr, dema Xecê gîriya çend hêstîrên çavên wê, ketin ser rûyê Siyabend û Siyabend pê hişyar bû, paşê jî Xecê ra got: "Ronîya çavên mîr, evîna dilê mîr tu çîma dîgîrî?"

Xecê nexwast ku vi tîştî jê ra bêje. Siyabend ji pey neket. Dawiyê da Xecê got: "Siyabendo keriyek (garanek) gakovi derbaz bûn, çûn ser avê. Dî nav kerî da çêlekek, conegayek û heft ga hebûn. Çaxa mîn ew ditîn, roja ku te, ez jî destê heft bîra revandim hate bîra mîn. Mîn, jî xwe ra got he ke wê rojê yek jî me bîhata kuştin, kesê kuştî jî tu bûyayî, paşî vê yekê, ez kelogîrî bûm giriyam.

Siyabend rabû tir û kevanê xwe hilda ku here wi conegayî bikuje. Xecê ket pêşîya wi û lava kîr ku neçe. Kîr ne kîr Siyabend guh neda wê, Siyabend berbî delava wan çû.

Siyabend conega lî dora çêlekê dit û da ber tir û kevana. Tirek lî bîn cengê conega ket û conega kete erdê, çêlek û gayên mayîn jî revîn. Conega bîrindar bû. Siyabend çû ser, stûyê wi girt, ku serjê bike. Conega jî êş û tîrsan lî ber xwe da, destê Siyabend jî stûyê wi filitî, lingê wi şemîtî û jî hevraz kete newalê. Dî keraxa newalê da dareke benkî (benîştok) û hişk hebû.

Siyabend lî ser piştê fîriya kete ser darê û şaxeke darê dilê wi hîngavt, jê ra derket.

Xecê demekê sekîni û lî benda Siyabend ma, lê Siyabend nehat. Rabû da ser şopa wi û xwe gihande ser cendekê gakovî, lê Siyabend nedit, paşê lî dora xwe nihêrî, dit ku Siyabend wê dî çî halidaye.

Siyabend hên saxe, wê çaxê dî navbera Siyabend û Xecê da dilokên pîr bî şewat despêdikîn, Xecê xwe dîghîne Siyabendê xwe û dîlorîne :

Ez Xecîm, Xeca dinîm,
Ezê şara reş lî ser çavê xwe
bîşîdînim,
Ezê xwe bî Siyabendê xwe ra
bîghînim.

Nextê ku Xecê xwe avit newalê, ew jî difîre dîkeve lî ser Siyabend û herdu jî bî hevra, dî nav paşîla hev da dimrîn, dîçîn dîlovaniya xwe.

Çawa tê gotîn, niha jî lî bînya çiyayê Sipan û Xelatê her sal, dema bahar tê, dî wi cîhî da derxên gula şîn dîbîn û gakovî tîn wan gula dî-qurçîminîn.

Vecîlxê GIRÎDÂX

Çi rojên xweş bûn... Şin û şênahiyên me û cinaran tev derbazdibûn. Zarok, dik û mîrişkên me li erdê, dÿyê bixêriyên me ji li ezmin tev li hev dibûn. Deriyê me tîm vekiri bû. Mêvanên me kêm nedibûn. Em ji dîçûne mêvaniya cinaran. Me dîxwar, vedîxwar û dest bi çirok û stranên dîkir. Canbêzarê cinar aliyê henekan da bê hem pa bû. (Gelo hin ji dîji?) Gava wi dest bi qewlikan dîkir, dibû pîrçiniya me, em hemû dîkeniyan... Ew rojên xweş weke xewnekê win dabûn...

Lê rojekê ewrên reş teyrokên xwe ser me da barandin. Şefaq bû, ku dikên sibê hin nexulxulîn, bû teqe-teqe deriyê me. Ez û Eysan fîrine ser xwe. Keçîka me ya di hêlekanê da vecîniqi û bû vajîniya wê giriya. Eysan çû cem keçîkê, mî ji bi wi lezi derî vekir, ku çî bîbinim, sê cendîrma û qumandar tîfîngên xwe berbi mîn girtin. Gundirîk dane mîn û ketî malê. Jî kulinê heta stêr geriyan. Ziravê me qetya bû. Qumandar qeydek destê mîn xîst. Jî çavên Eysa nê hêsîr weke baranê rijîyan, xwe avête piyên qumandar û bi dengê ki tîrs: "Meke heyê mala xwedê ye, hûn mêrê mîn kudan dibîn, wî bîbaxşînin mîn û zarokan". Cendîrmeki li Eysanê da, Eysan xwe va çû, weke kezewa mîn ji pêra qutkiri bû.

Em rêketin. Wexta bû êvar li serê çiyaki ketî qeroqolê. Wan ez pîr kutam û paşê avetî zîndanê. Mî fam kirî bû, çî qewmiye. Berî çend rojan şerê Kurdan û lêşkerên Îranê çêbû. Çend Kurd ji sinor derbazbûn hatî gundê me. Sê kes ji wan du şevan bûn mêvanê mî. Çî hebe muxtêr mîxbûriya mîn kirye. Şev û rojên mîn di tariyê da, bi kerî nane tîsi û iskane av va derbazdibûn.

Rojekê qumandar bi cendîrmeki va hatî, ez ji zîndanê derxistim. Ew cendîrme mîn ra nas hate xuyanê. Wexta mîn dilê xwe da di go; "gelo ev ne İbrahimê kurê Qasîme", qumandar ji wi ra got: "İb rahîm wi bîde pêşîya xwe, bibe ber sinorê Îranê. Êdi tu dizanî ka

rê te çiyê". Mîna da pêşiyê, ew jî bi tîfînga xwe va pêy mîndîhat. "Tu İbrahimê Qasîmî wusane?" Deng nekîr. Mîna serê xwe zivîrand û bala xwe dayê, hesîr tîjî çavên wî bûne. "İbrahim! Tê bî mîna çî bîkî?" Serê xwe ber xwe da kîr û got: "Apo qumandar gote mîna wî bîbe sinor, gulekê berdê, bîkuje". Nîşkêva xofek kete dilê mîna. "İbrahim! Em gundiyên hevîn, vê yekê bî mîna neke, kulfet û zarokên mîna wê belengaz bîna." Bû bêdengi. Ro hêdi hêdi diçû ava, tirejên wê ser berfa Gridaxê dîbîrîqîn. Hîş serê mîna da nemabû. Mirata mîrînê rûsare. Qasekê em gîhiştîna sinorê İnanê. İbrahim tîfînga xwe dani erdê, ez hemêz kîrîm û dest bî gîrînê kîr. Ez metelmayî bûm. Paşê bî pêçiya xwe gundekî İnanê nişan kîr û got: "Apo bireve, here û cardîna venegere". Êdî sekînanîna mîna nebû. Serejêr ketîm na va zevîyan, revîyam. Dûrve dengê gulekê hate guhên mîna, qey İbrahim gula mîna avête hewa. Nivê şevê hatîm gundekî İnan... Gund û bajaran gerîyam, dawiyê da hatîm pişt Gîrdîdax, vî gundî star bûm.

Belê, heft, serast heft sal qedîyan. Nîha nabêna mîna û gundê mîna Gurcîblaxê da Gîrdîdax heye. Pîr bîlînde, nahêle, ku Eysanê, za rokan û İbrahimê candfêda bîbînim... Her roj, her gav dibêm:

Ax, ax

Veçîlxe Gîrdîdax ,

Bîbînim Gurcîblax...

M. ARARAT

I. Beşikçi Ne Tenêye

Sosyolog û nivîskar İsmail Beşikçi, jî ber bawerî û ramanên xwe, îro di zîndanên faşîst da tê girtîna. Çawa tê zanîna ev alîmê Tirk, bî xurtî û bê perwa piştevaniya azadîxwaziya gelê Kurd dike. Jî ber vê pîrsê, ev di nav 11 salan da 3 caran avitîna zîndanê.

Par, cûnta faşîst 10 sal ceza jî Beşikçi ra bîrî, jî ber ku wî, jî UNESCO'ra namek nivîsandîbû û di vê namê da qala Gelê Kurd û idolojîya Kemalîst kîrîbû. Beşikçi, di vê nama dirêj da, zordestîya lî ser gelê Kurd û paşverûti û şovenîzma idolojîya resmî teşhîr dike.

Fedekarî û mîrxasiya vî alîmê demokrat, ne tenê di nav gelê Tirkîyê û Kurdistanê da, herwusan lî derwayî welat jî pîr bî denge. Rêxîstîna nav-netewî yê demokratîk û Amnesty International lî Beşikçi xwedî derdî kevîna û zordestîya lî ser wî protesto dîkîna. Heta nîha Amnesty 3 caran

İsmail Beşikçi Di Girtîgehê da tê xuyan

bî xurtî lî Beşikçi xwedî derket, jî bo berdana wî, kampanya îmza vekîr. Sala çûyî payîzê Beşikçi, jî aliyê Amnesty Int. wek girtiyê mehê hate nişandan. Çawa tê zanîna, îsal jî klûba PEN (rêxîstîna nivîskarên cihanê) lî London û kluba PEN lî Swêd, Beşikçi wek endamê şerefê hîlbîjartîna.

Gelê me û mîrovatiya pêşverû lî cihanê, jî Beşikçi ra sempatîke germ û kûr nişan dîde.

ZIMANÊN CÎHANÊ Û KURDÎ

ROHAT

Çawa zımanzan (filolog) dîdîn xuyan iro lî cihanê bî hezaran zıman hene. Jî vana, hinek lî hêleke fireh da tên dengkırın, hinek cihê dengkırına wan tenge. Disa hinek pır pêşta çûne iro bûne zımanekî edebî, jî vana hinek jî ewqas pêştaneçûne, tenê tên dengkırın, bî nıvisari rêke dûr û dirêj hıl nedane. Lê tışteki zelale, weki her zımanek gramatikeke wi heye, bî hezaran peyvok (gotın, kelime) dî wi zımanî da hene, tehrê dangan, tehrê rêzkırına peyvokan û avahiya zımanî jî zımanên dın tên veqetandinê, jî hev cudane.

Jî aliyê dın, disa çawa zımanzan dîdîn kıvşê, lî hemû cihanê hıne zıman hene, dî nav xwe da nêziki hevın, xususiyetên wan bî hev çûne û mırov dıkare bêje, weki ew zıman bûne cınar û pızmamên hev. Bî vî tehri, ev zımanan bî vê nêzık bûnê û wekhev bûnê, jî hın zımanê dın dûr ketine û dî nav xwe da jî bûne malbatekê (famiye) jî ber nêziki û cudabûna hın zımanan, filologan anıne ew kom-kom kırıne, kırıne hın beşan û navek lî van guruba zımanan kırıne. Wek guruba zımanên İndo-Ewrûpî, Hamî-Samî (zımanên Ereban), guruba zımanên Tırkan û guruba zımanên Çın-Tibetê...

Tışteki dın jî heye, carına jî filologan anıne gurubeke mezın kırıne çend komên pıçûk, jî ber ku, dî nav guruba zımanên da çend zıman hene, hın jî nêziki hevın û jî çend zımanên dî gurubê da hene, jî wan dûr ketine. Wek guruba zımanên İndo-Ewrûpî têda hın komên pıçûktır jî hene; koma zımanên Germen, zımanên Slav, İtalyan-Romen, Keltî û koma zımanên İran.

İro hemû zımanzan ciheki da dıghêjıne hev, weki zımanê kurdî jî ber hın xususiyetên xwe dî nav guruba zımanên İndo-Ewrûpî û dî nav xwe da, jî ber ku pır nêziki hevın jî, dî nav koma zımanên İrani da cih dıgre.

Emê dî vê nıvisara xwe da ÇIMA ZIMANÊ KURDÎ Dİ NAV GURUBA ZIMANÊN İNDO-EWRÛPÎ DA CİH DIGRE? bersiva vê pırsê bîdın.

Dî keriyê pêşın da emê lî ser nêzık bûna zımanê kurdî û zımanên İndo-Ewrûpiye dın bisekının. Paşê, peywendiyên zımanê kurdî û İrani dî nav hevda, wê dî vê nıvisarê da bën ronıkırın. Bî vî tehri, em bawer dıkın ku hın baweriyên idologên kolonyalistan jî, emê derxın ronahiyê. Wê diyar bıbe ku, ev baweriyên, pûç, faş, xelet û çewt nıkare van idologên vırek bıbın tu ciheki.

★

İro, cihgirtına zımanê kurdî dî nav guruba zımanên İndo-Ewrûpî da, filolog lî ser çar xalan (deqan) şırovedıkın.

1- Navbera hın zımanên İndo-Ewrûpî û zımanê Kurdî da, çawa hatiye dıtınê, weki gelek gotın (peyvok, xeber) tehrê wan pır nêziki hevın û mena wan jî yeke. Lî jêr dî misalên "Hıngıv" û "Stêr" dî vî wari da nızık bûna zımanê kurdî û zımanên Germanî xweş nişan-

ni me dide. Çawa tê zanin zımanên Germani komeke zımanên cinarin û di nav guruba zımanên Îndo-Ewrûpi da cih digre.

Elmani	Hollandi	Swêdi	Engilizi	Kurdi
<i>Honig</i>	<i>Honing</i>	<i>Honung</i>	<i>Honey</i>	<i>Hingiv</i>
<i>Stern</i>	<i>Ster</i>	<i>Stjärna</i>	<i>star</i>	<i>Stêr(k)</i>

Xên ji koma zımanên Germani, koma zımanên Slavi ji komeke mezine û di nav guruba zımanên Îndo-Ewrûpi da cih digre. Çawa zıman zana ditiye ku, navbera zımanê kurdi û zımanên Slavi da ji nêzikbûneke pîr mezin heye û gelek gotin wek hevîn, misal :

Rûsi	Bulgari	Kurdi
<i>Brat</i>	<i>Brat</i>	<i>Bîra</i>
<i>Jena</i>	<i>Jena</i>	<i>Jîn</i>
<i>Muj</i>	<i>Mîj</i>	<i>Mêr</i>
<i>Mîş</i>	<i>Mîşka</i>	<i>Mîşk</i>
<i>Jizn</i>	<i>Jivot</i>	<i>Jin (jiyin)</i>

Zımanê Elmani, zımaneki koma zımanê Germaniye. Koma zımanên Germani di nav guruba zımanên Îndo-Ewrûpi da cih digre. Di vi warî da, dema em lê dînhêrin, gelek gotinê wek hev di navbera Elmani û Kurdi da hene. Ev yeka ji xuya dike ku, zımanê kurdi bi xwe diçe dîghêje zımanên Îndo-Ewrûpi. Bi vi tehri navbera zımanê Kurdi û zımanên Tirkî, Erebi da tu nişanên nêzikayê tunin. Ji ber ku ev zımanan, zımanên Îndo-Ewrûpi ninin. Misal:

Elmani	Kurdi	Elmani	Kurdi
<i>Kurz</i>	<i>Kurt</i>	<i>Binde</i>	<i>Bend</i>
<i>Neu</i>	<i>Nû</i>	<i>Können</i>	<i>Kanîn</i>
<i>Eng</i>	<i>Teng</i>	<i>Name</i>	<i>Nav</i>
<i>Wurm</i>	<i>Kurm</i>	<i>Brader</i>	<i>Bîra</i>
<i>Eisen</i>	<i>Hesîn</i>	<i>Bratın</i>	<i>Braştın</i>
<i>Warm</i>	<i>Germ</i>	<i>Keller</i>	<i>Kiler</i>

Bi kurtebiri dema mirov li van misalan dînhêre cihê zımanê kurdi, di nav zımanên cihanê da xwe kîvş dibe. Hîn xebat û karên etimologiyê hene, weki ji mera di vi wari da pîr tîştan nişan dîdîn.

2- Çawa tê zanin, di nav zımanên Îndo-Ewrûpi da hemû nav bi maskulin (cînsê nêr), feminin (cînsê mê) û notr tînan maskirin. Zımanê kurdi da ji, hemû nav feminin an ji maskulinin. Ew xususiyeta navan, wek tê zanin di zımanê koma tirkî da tune. Di zımanê kurdi da du cînsên bîngêhin hene, misal :

Destê min (Tîpa ê nişana navên maskulîne)

Mala min (Tîpa a nişana navên feminine)

Angorî cînsê navan cinav (pronov) ji, bi navan va pêviste hev bîn û angorî navan cuda bîn xebitandin, wek

Wi (*ewi*) got - Maskulin form

Wê (*ewê*) got - feminin form

Cinavên pîrsiyari da ji, ev yeka baş tê xuyan, misal :

Kîjanî got - Maskulin form

Kîjanê got - Feminin form

3- Disa dı gelek zımanên Îndo-Ewrûpi da gotın (peyvok, xeber, kelime) dema tên xebitandın, ew ditewın, bingehê wan dıguhırın û dıkevın tehreki dın. Misal ;

Nan - *Jı mın ra nin bine*
 Şıvan - *Şıvin got*
 Aş - *Salih çû eş*

Jı ber vê yekê, zımanê kurdi bı xususiyetên xwe va pır nêziki gelek zımanên Îndo-Ewrûpiye.

Ev xususiyeta, dı fêlan da hın ji zelal tê xuyanê, misal gotın mastareke (infinitif), lê dema mirov vê fêlê dıkşine, wek "Ezê bê jim"(gotın) dıguhure, ditewe û dibe formeke dın.

4- Dı kurdi da dema, hıne wextan da fêl (verb) têne kışandinê lı paşıya fêlan pırtikên kesan serda zêde nabın û hemû tehr wek hev tên dengkırın û nıvisandın. Lı jêr çawa tê ditın, dı zımanê tırki da wusan nine û dı dawıya kışandına fêlan da pırtikên kesan ji hene, misal fêla hatın ;

Kurdi	İngilizî	Rûsi	Tırki
<i>Em hatın</i>	<i>We come</i>	<i>Mıy prişli</i>	<i>Biz geldik</i>
<i>Hûn hatın</i>	<i>You come</i>	<i>Vıy prişli</i>	<i>Siz geldiniz</i>
<i>Ew hatın</i>	<i>They come</i>	<i>Ani prişli</i>	<i>Onlar geldiler</i>

Lı çar misalên jorin da ji, çawa diyar dıbe ku, zımanê kurdi, ji gelek alıyan va nêziki hın zımanên Îndo-Ewrûpine. Dı nav vê ci-narti -nêzikaya va zımanan da pır faktorên diroki, cıvaki û geog-rafik rol listine.

*

Dı nav gurubên zımanên cihanê da, koma zımanên Îndo-Ewrûpi wa reki fireh dıgrın û lı cihanê gelek belav bûne. Jı Ewrûpayê bigrê, ji rojavayê berbı rojhılatê heta Hindistanê dirêj dıbrın, ji ber vê yekê ji, navê vê koma zımanan danine "Îndo-Ewrûpi".

Çawa me dı despêkê da ji dabû kıvşê, dı nav guruba zımanên Îndo-Ewrûpi hın komên zımanan, ji ber nêzıkbûna xwe dı nav hevda ji komên dın hatın cihêkırın. Jı van koma yek ji "Koma zımanên İrani" tê navkırın, wek zımanên Germani û Slavi...

Koma zımanên İrani iro lı ser erdeki fireh belav bûne û ji aliyê pır gelan da tên dengkırın. Dı nav vê komê da ev zımanên jêrin tên axaftın; Afgani, Taciki, Farsi, Belucini, Kurdi, Oseti û gelek zımanên kêmaniyên piçûk.

Zımanê farisi dı nav zımanên İrani da navê zımanekiye. Lê, carına navê koma zımanên İrani û navê dewleta İranê hın kes tevli-hev dıkın.

Dı dewrên pır kevn da, hemû mirovên (qewn, eşir) lı ser erdê Asiya Pêşin star dıbûn, navê van dıhate zanin bı ARİ, çawa tê zanin dı vê demê da milletên (nation) modern pêknehatıbûn, dı nav hevda dıman. Peyva İnan, ji peyva Ari hatiye pêkanin. Dı nav salan da ARİ-ARYA-ERON-İRAN bı vi tehri hatiye guhırandın. Paşê imparatoriya Farisi ev navê nişana hebûna pır gelên İnan anıye kırı ye navê dewleta xwe. Bı rasti gotına İrani nişana çand, hebûn û qewmê hemû gelên iranêye.

Zımanên koma İranê me jor ji got, nav xwe da pır nêziki hevın û ji aliyê dın dı nav guruba zımanên Îndo-Ewrûpi da cih dıgrın. Koma zımanên İranê dı nav xwe da lı ser du beşan parevedıbrın; Zımanên İraniye Rojhılatê û Zımanên İraniye Rojavayê. Sinorên vê beş-

kırinê ji "DEŞTA KEVIRE" û iro lı İraniê da navê erdekiye. Nêzikbû na zımanên İrani, lı jêr ji, çawa xuya dibe gelekî berbiçave ;

Bı İraniya kevn	Taciki	Kurdi	Belucini	Farsi	Afgani
<i>Bratar</i>	<i>Barodar</i>	<i>Bıra</i>	<i>Bras</i>	<i>Bradar</i>	<i>Wrot</i>
<i>Gauşa</i>	<i>Guş</i>	<i>Guh</i>	<i>Gûş</i>	<i>Goş</i>	-
<i>Xortan</i>	<i>Xûr</i>	<i>Xwarin</i>	<i>Wartin</i>	<i>Xordan</i>	<i>Xwarel</i>
<i>Mana</i>	<i>Man</i>	<i>Mın</i>	<i>Man</i>	<i>Man</i>	<i>Mı</i>
<i>Dva</i>	<i>Du</i>	<i>Du</i>	<i>Du</i>	<i>Do</i>	<i>Dva</i>

Hine hêzên kevneperest, berdevkên kolonyalîstan û "zaneyên" vîrek vê nêzikbûna navbera kurdi û farîsi da dîdın ber çavên xwe û dibêjin zımanekî bı navê kurdi tuneye, ew bı xwe beşeke zımanê farîsiye. Ew, vê cinarti û nezîkaya navbera zımanan istismar dîkın û bı taybetî lı Kurdîstana Tırkiyê hebûna zımanê kurdi inkar dîkın û mêjûyan dîşon.

Lı jêr, me nêzikayî û cinartiya dı navbera zımanên Slavi da nişan daye û bı hezaran gili-gotın pır nêzîkî hevın. Kesek iro dı kare bêje na ev yeka nabe zımanê ûrîsi û zımanê Bulgari pır hev çûye, wek hevın, ev zımanan du zımanê cuda ninın, zımanê Bulgari tuneye, ew bı xwe hema rûsiye. Ev baweriyên pûç, faş û xelet iro bûye bingehên idolojîya bûrjuvazîya Tırk, misal ;

Rusi	Bulgari	Çeki	Lehistani	Xırvati	Mena wê
<i>Gorot</i>	<i>Grat</i>	<i>Hrat</i>	<i>Gorot</i>	<i>Grat</i>	<i>Bajar</i>
<i>Golava</i>	<i>Glava</i>	<i>Hlavo</i>	<i>Glawu</i>	<i>Glava</i>	<i>Ser</i>
<i>Son</i>	<i>Sın</i>	<i>Sen</i>	<i>Sen</i>	<i>San</i>	<i>Xew</i>

Hemû ev misalên jorin nişani me dîdın ku, peywendi û cinartiya navbera zımanê kurdi û İndo-Ewrûpi pır xurtın. Jı ber vê yekê ji, zımanê Erebi û Tırki bı zımanê kurdi va tu peywendiyên wane bingehin dı warê gramatikê da tunın. Tenê dan û standina hın gotınan dı navbera zımanê kurdi û van zımanan da heye, eva yeka ne cinartiya navbera zımanan, tenê tesira kontaktên zımanan lı ser hev, nişani me dide. Her çiqas dı navbera zımanên İndo-Ewrûpi û bı taybetî dı navbera kurdi û farîsi da nêzikayike mezın hebe ji, disa zımanê kurdi bı serê xwe xudanê gramatik û defineke gotınane. Jı ber vê yekê ji, dema mirov avahiya zımanan hemberî hev dıke, pêviste cinartiya navbera wan û kontaktên navbera wan jı hev cuda bıke.

PÊŞKETINA KURDOLOJİYÊ

Lı Akademiya Ermenistanê

(*Duh - İro - Sıbê*)

TOSINÊ RESÎT

Pêştaçûyina Kurdzaniyê (Kurdoloji) lı Ermenistana Sovyet tış teki text û bext nine. Beri gışki edetên kurdzaniyê lı Ermenistanê, jı sedsaliya navin tê. Diroknûsê Ermeni, jı sedsaliya navin vır da, dı nav destnıvisarên xwe da lı ser kurdan pır dokumentên hêja, jı mera hiştine, jı vana yek, lı ser zargotına (folklor) kurdane ku dı sala 1711'an da hatiye nıvisandin. Ev dokumenta bı tı-pên Ermeni, nıha lı Muza Desnıvisaran da tê parastinê. Nıveke sed saliya 19'an da nıviskar û ronakbirê navdar X. Abovyan çend gotarê (nıvisarê) etnografyê, bı nımûnên folkloru kurdan va tevayi, bı zımanê almani û ûrisi çap kırıye.

Lê, bı rastı kurdzani, lı Ermenistanê paşı şorişa mezin-şorişa Oktobrê derkete ser rêke fireh, jı ber ku, ew sazûman, hukmetâ karker û gundiyan bû. Eva cara yekemin bû ku, hukmet bı dewleti lı ser pırsên dirok (tarix, mêju), edebiyat, zıman, netewenasi (etnografya) û çanda gelê Kurd sekini û berbiri van pırsan bû.

Paşı sala 1930'an, êdi Heciyê Cındi, Eminê Evdal û Wezirê Nardiri, dest pê dıkin, bı hogırên Ermeni va lı ser pırsa lêgerina kurdzaniyê kar dıkin. Havina sala 1934'an da lı Erivanê Kongra Kurdzaniyê, cara pêşin berev dıbe. Bı vi tehri, êdi Kurdzaniyê lı Ermenistanê dest pê kır, pêşta çû.

Lê pêştaçûyina kurdzaniyê lı Ermenistanê, dı sala 1958'an da gihişte dereceke bılind. Jı ber ku, beşa rohilatzaniyê bû 4 koman û jı wana yek ji sazûna kurdzaniyê bû. Serokê wê komê zaneyê folklorê Prof. Heciyê Cındi bû.

Sala 1971'an da tehrê rêvabırına karên kurdzaniyê dıguhıre û kurdzani dıbe beşeke ser bı xwe, dı nav Akademiya Ermenistanêye Zanistan da cih digre, dıbe pareke cihê. Nıha dı vê parê da 10 zaneyên kurdzaniyê kar dıkin, 2 doktor-profesor, 4 endamên zanıyariyê û 4 zaneyê nûgihişti.

Raste, dı vê parê da pırsên kurdzaniyê jı herali va tên veko landın, lê bêtır guhdari lı ser diroka kurdan berev bûye. Van demên nêzik, rê têra tê ditinê weki hın ji lı ser vê pırsê bê sekandın, bı taybeti lı ser sedsaliyên navin. Jı ber ku, dı vê demê da gelek pırsên diroka Kurdistanê dı nav tariyê da maye.

Dı nav para (beş) kurdzaniyê da, bı taybeti karên Prof. Heciyê Cındi pır alikariya pêştaçûyina kurdzaniyê kırıye û dı vê rê da keda wi gelek derbaz bûye. Wi, dı warê berevkırın û lêgerina folkloru kurdi da, kareki mezin kırıye û hê ji dıke. Çawa tê zanın bı destê Heciyê Cındi, dı nav gelek salan da 4 berevokên serpêhatiyên (çirok) kurdi hatine çapkırın û cıldê 5'an ji, dı çapxa nêdaye. Jı aliyê dın wi nêzkaya 40000 metelokên kurdi berevkırine jı bo çapê. Ew nıha jı ferhenga Kurdi-Ermeni amade dıke.

Serokê para kurdzaniyê niha Şekroyê Xudo'ye. Ew doktorê diroka kurdiye, ev bîst sali zêdetîre ew bî pîrsa tevgera gelê kurd va mijûl dibe, bî taybetî lî ser rewşa diroka Kurdên Iraqê. Ser van pîrsan ewî 2 pirtûkên hêja nivîsiye û çap kiriye. Yek jî vana, dî sala 1965' an da çap bûye û navê wê "Tevgera Kurdaye Netewî-Azadiyê lî Iraqê Paşî Şerê Cihanêyi Duwemin"e. Pirtûka dudan bî zî manê rûsî hatiye weşandin, ev pirtûka bî navê "problema Xwemuxtarîya Kurdaye Netewî lî Komara Iraqê (1958-1970)". Sala tê jî, disa lêgerîneke wî lî ser rewşa tevgera gelê Kurd lî Iraqê wê çap bibe.

Niha, Şekroyê Xudo guhdarîke mezîn dîde ser îdeolojiya (bir - bawerî) tevgerên kurdan lî herçar beşên Kurdistanê. Nava vansalên derbazbûyî da, Şekroyê Xudo, wusan jî gelek gotarên zanîyarî lî ser pîrsên dirokê çapkirîne. Disa ew lî gelek kongrên rojhîlatnas yê da beşdar bûye.

Gelek salan serokîtiya para kurdzaniyê endamê zanê dirokê Xalît Çetoev kiriye. Xalît Çetoev bî taybetî, jî bo ronîkirîna diroka Kurdên Ermenîstanê karekî mezîn kiriye. Dî sala 1965'an da pirtûka wî ya pêşîn bî navê "Kurdên Ermenîstanê Sovyetê" bî zîmanê û rîsî çap bû. Dî sala 1970'an da jî, pirtûka wiye duwemin bî navê "Tevbûna Kurdên Sovyet lî Cenga Niştîmanêye Mezîn" çap dibe. Xalît Çetoev, jî aliyê dîn çend gotarên hêja jî, lî ser kurdên ku dî nav Şoreşa Oktobrê û şerê bajarvaniyê da cih girtîne, nivîsiye. Niha ewî nivîsareke mezîn lî ser "Pevgirêdanên Kurdan û Ūrîsa Bî Dirokî" amadekîriye, jî bo çapkirînê.

Zaneyê dirokê Karlanê Çaçan, dî despêkê da, karekî zanîstî lî ser pevgirêdana diroka kurdan û ermenîyan pêk anî. Dî sala 1965'an da nivîsareke wî, bî navê "Jî Diroka Dostanetiya Gelên Kurd û Ermenî" bî zîmanê ermenî hat weşandin. Ev pirtûk bî hînek zêdekîrîn û tamkîrînan, dî sala 1977'an da bî zîmanê kurdi çap bû. Disa, dî sala 1980'an da legerîna wiye nû çap dibe. Ev lêgerîna bî navê "Kovar û Rojnemên Ermenîyan lî Ser Kurdan" derket. Dî navbera salên 1850-1920'an da, lî ser kurdan, dî nav kovar û rojnemên Ermenîyan da çî hatîne nivîsandî, Karlanê Çaçan hemû ev tiştîna be-revkîrîne û dî nav vê biblografîya hêja da rêzkîrîne. Ev lêgerîna bî zîmanê ermenî û Ūrîsî bî du zîmanan va çap bû. Karlanê Çaçan niha jî, pevgirêdanên kurdan û ermenîyan dî warê çandî da, lî ser vê pîrsê dîxebite.

Zaneyê karên dirokê Celilê Celil, ev gelek sale, lî ser rewşa kurdên dema dewleta Osmanîyan, dîxebite. Dî sala 1966'an da pirtûka Celilê Celil bî sernivîsara "Şoreşa (serhîldan) Kurdan ya Salâ 1880'an", pirtûka dudan, bî navê "Kurdên Împeratoriya Osmanîyan Niveke Sedsaliya 19'aye Pêşîn da" lî Ermenîstanê çap bû.

Celilê Celil, wusan jî zargotîna (folklor) Kurdi berev dîke û dîde çapê. Ew niha lî ser pîrsa ol û parastîna kurdên êzîdî kar dîke.

Zîmanzan Maksîmê Xemo, dî beşa kurdzaniyê da, wek filologekî kurd dîxebite. Wî lêkolîneke Zaravayê hêla Badînan weşand. Peyrâ ewî destpêkîr, lî ser hevbandiyên (tehrê gotînan) zîmanê kurdi ka rên xwe kûr kîr û sala 1979'an da ferhengê kurdi-rûsî amade kîr. Ew niha jî lî ser bînaxa van hevbandîyan û ronîkirîna wan dîxebite.

Memoyê Xalit pêşekzanê netewenasîyêye (etnografya) heta niha ewi çend gotar li ser çanda kurdî çapkîrîne, bî taybetî li ser xweyîkîrîna heywanan da. Niha ew li ser pîrsên ededên zewacê û pevîrêdanên (peywendî, kontak) berî zewacê dîxebite.

Elixanê Tahar li ser destana "Mem û Zîn" kar dike. Ew bî taybetî bêcerkîrîna (veçêkîrîna) "Mem û Zîn" a klasîk û şaxên vê destanê yên folklorîk va mijûl dibe.

Hevkarekî para kurdzaniyê ji Garnîk Asatryan ji li ser tema "Meniyê Hîn Gotînên Kurdaye Sosyali bî Hemberîhevkîrîna Zîmanên Îranêye Mayîn va" kar dike.

Para Kurdzaniyê dîxwaze bî taybetî bî diroka kurdaye sedsalîya navîn va mijûl dibe, jî ber ku, ev diroka gelê kurd iro kêma hatiye vekolandinê. Jî bo ronîkîrîna wan pîrsan hevkarê parê Arşak Poladyan jî çavkaniyên (dokumend) ereban - di sedsaliyên 7-14' an da, li ser kurdan melûmetîyan hildîçîne. Ev karana, wê di paşarojê da bî zîmanê ûrîsî, bî çend cildan va çap bibe. Karekî vi tehrî di mêjva, jî aliyê kurdzanên Leningradê da tê ajotîn. Kurdzan Ewênya Vasilêva jî çavkaniyên farsî gelek melûmetî li ser kurdan hîlçandiye û çap kirîne.

Serokê para kurdzaniyê, çawa dîde kîvşê, wekî wê zûtîrekê zanekî hildîn li ser kar. Ew zaneyê, çavkaniyên Ermenîyan di sedsaliyên navîn da jî hev derîne û li ser kurdan wê melûmetîyan berev bike, hîlçîne.

Berevkîrîna melûmetîyên li ser Kurdîstanê, li ser gelê kurd bî zîmanên erebî, farîsî û ermenî wê gelek pîrsên tari, ronî-zelal bike, wê diroka gelê kurd, di sedsaliyên navîn da, bî tehrîkî rast û tam raberî xwendevanan, pêşekzanan bike.

Niha para kurdzaniyê li Ermenîstanê berevokê nezin amedekîriye bona çapkîrînê. Dî nav wê berevokê da ne tenê gotarên zaneyên Ermenîstanê wusan ji gotarên pêşekzanên Moskovayê û Leningradê wê têda çap bibîn.

Iro li Ermenîstanê, xên ji, karên di çarçeva para kurdzaniyê da dajon, çawa em dibîn, hîn kar ji hene di zanîngê û cihên din da ji dajon. Li van şûnan ji bî destê çend kurdzanan karên hêja hene, wek Nûra Cewarî (pêşekzana mûzîkê), Şerefê Eşîr (dirovana), Kînyaz Îbrahîm (filolog), Çerkezê Reş (edebiyatzan)...

Iro gava em lê dînhêrîna hîne hêz li seranser Kurdîstanê li zîman, edebiyat û çanda gelê Kurd hatîne xezevê. Disa gava "zaneyê" netewê serdest jî bona karê xwedîyê xwe dirok û çanda gelê Kurd kajî-vajî dîkîn, feş dîkîn, kurdzanê Ermenîstana Sovyet bî serbîlîndî barê kurdzaniyê bî giranî dane ser milê xwe û bî dil, bî can xîzmeta gelê me dîkîn.

DI KOVAREKE KURDISTANA IRAQÊ DA

KEMAL BURKAY

Dı nav rûpelên kovara "Nûserani Kurdistan" da bı destê niviskar Xelil Dîhokî lêkolîneke bı navê "Şorişvan û hozanê Kurd-Kemal Burkay" hat weşandin. Kovara "Nûserani Kurdistan" organa Yekîtiya Niviskarên Kurdistanê ye. Çıqas niviskarê gurûp û partiyên Kurdistanê Iraq hene, hemû endamê vê rêxistinêne. Hemû ev niviskarên şerê çek û qelemê xistine yek, iro lı dijî zılm, zordestî, koledarî û jı bo Kurdistanêke azad-demokratik bı mêrxasi şer dıkin. Bê guman, ew, xebateke hêja û giranbûha dı warê çand, huner û edebiyata kurdi da pêk tinin. Her wusan ji, pêviste bêjim "Yekîtiya Niviskarên Kurdistanê" dı sala 1973'an da hatiye damezrandin. Ango endamê vê rêxistinê lı nav ça azadkirî da diminin û karên xwe

dajon. Kovar bı kurdi û erebi bı du zımanan va derdikeve.

Dı hejmarê 6'an da, çawa em dibînin dı rûpelên dudan da, lı ser Kemal Burkay benedê dirêj, jı aliyê niviskar Xelil Dîhokî da hatiye nivisandin. Ew dı lêkolina xwa da dūr û dirêj lı ser jiyina Kemal Burkay dîsekine, paşê ewi naveroka helbestên Kemal Burkay vekolandiye, ew jı hev derane û ser helbestên Kemal Burkay tıştine pır xweşik nivisiye. Disa dı vê hejmarê da, helbesta Kemal Burkay bı navê "Şorişvanê Burjuvaziya Bıçûk" jı hatiye weşandin. Ev hejmarê kovara "Yekîtiya Nûserani Kurdistan" isal der çû. Çawa em lê dinêrin, dı vê hejmarê da, gelek çirok serpehati, helbest, vekolin û nivisarên rındik, xweşik jı hatine weşandin.

MAHMUT

filmek:

"EM KURDIN,,

Bı destê rejisorê Gurcistanêyi nav û deng Giya Çûbabriya filmeki dokumantal lı scr rewşa Kurdên Gurcistanê hat amadekirin. Ev filma, bı navê "EM KURDIN" wusan jı lı Leningradê tevi Festivala Kinodukumenal bûye. Dı film da, dūr û dirêj lı ser pêşketin, serfirazi û dilşahiya Kurdên Sovyet hatiye sekinandin.

Giya Çûbabriya

KEMNADE

Şahiya (Festival) bî navê KEMNADE isal lî Elmanya Rojava lî nêziki bajarê Bochumê hat çêkirin. Ev şahiya navnetewî (Internasyonal) du sala carê jî aliyê dêra (Klisa) bajêr da pêk tê.

Isal lî nêzkaya 70 rêxistin, kom û gurûp tevi vê şahiyê bûn. Çawa tê zanin dî vê şahiyê da her gel (Xelq) çand, folklor, muzik û xwarin-vexwarinên xwe jî gelên din ra dide nasîrîn. Çawa tê zanin iro lî Elmanya Federal "Kultureke Bîyanîyan" bejn dî

de û wusan tê navkirin.

Şahiya isalî 3 rojan ajot, vê carê, wek şahiyên salên buhuri folklor û komên muzika kurdan jî, dî vê cejna mezîna da beşdar bûn. Dî bername (program) çandî da bî destê Federasyona Komelên Karkerên Kurdistan - KOMKAR, gelek perçe û numûneyên çandî kurdî hatin pêşkêşkirin. Jî bo da nasîna kurdan, dî şahiyê da, lî ser kurdan informasyon hat dayin û xwarin-vexwarinên Kurdistanê dî şahiyê da hatin amadekirin.

NIVISKAR

BAXÇOYÊ ÎSKO

70 SALIYA XWE TIJÎ KIR

Dî nav van rojan da 70 saliya bûyîna mamoste, ronakbir û niviskarê hêja, Baxçoyê Îsko temam bû. Baxçoyê Îsko niha lî Komara (cumhuriyet) Gurcistanê dimîne û karên xwe lî wir da jî. Wi dî nav gelek salan da, jî bo pêştabirîna ziman, çand û edebiyata Kurdan bêwestan kar kirîye.

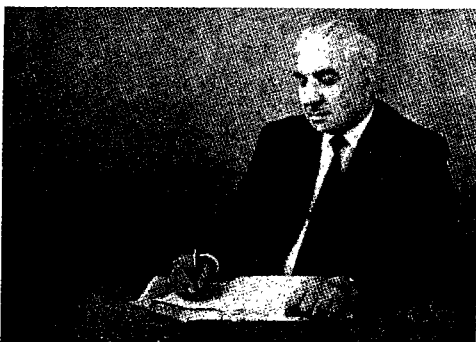
Baxçoyê Îsko endamê Yekitiya Niviskarên Gurcistanê ye. Çawate zanînlî Gurcistanê dî nav vê rêxistinê da ko meke niviskarên kurd heye. Jî van niviskarên kurd lî Gurcistanê 5 kes jî, endamê Yekitiya Niviskarên Sovyetê ne.

Baxçoyê Îsko, jî der karên dersdayinê, wusan jî lî ser danaskirîna kurdan lî Sovyetistanê pîr karên hêja kirîne. Wi pirtûkeke bî navê "KURDÊN PIŞKAVKAZÊ" bî zimanê Gurcî çap kirîye. Jî aliyê din gelek efrandinên wî jî, bî zimanê Kurdî û Rûsî

hatine weşandin. Demekê şûnda jî, be revoka helbestên wî, wê bê çapkirinê. Disa efrandinên Baxçoyê Îsko, dî nav berevoka bî navê "EZ KILAMA XWE DÛST RÊM" da hatine çapkirin.

Jî ber tijikirîna 70 saliya bûyîna wî lawê Kurd, 2 cîvinên pirozba yî hatin saz kirin. Yek jî vana lî Gurcistanê û yek jî lî Ermenistanê derbaz bû. Dî roja 17-6-1983'an da dî "MALA NIVISKARÊN ERMENISTANÊ" da lî ser bûyîna helbestvanê Kurd Baxçoyê Îsko şahî amade bû. Dî vê êvarê da Prof. HECIYÊ CINDÎ lî ser kar û barên Baxçoyê Îsko, jiyîna wî, baweriyên wî gotarek xwend.

Jî ber 70 saliya bûyîna ronakbir û niviskar Baxçoyê Îsko, kovara ROJA NÛ, jî wî ra xweşî, gavê fireh dixwaze û wî piroz dike.

Danasina KURDAN Û MAHMUT BAKSI

Mahmut Baksi rojnemevan û niviskareki kurde. Ew, bi xwe niha li Swêdê dimine. Baksi, di sala 1944 da, ji diya xwe bûye û zarokiya xwe, xortaniya xwe li Kurdistanê derbaz kiriye.

Di sala 1971'an da, dema cûntaya faşist li Tirkîyê hukim xîste bîn destê xwe, ew ji ber neçariyê derdikeve derva û diçe Elmanya Federal, sa lekê şunda ji, ew diçe Swêd li wir

dimine. Ew niha, di rojnema Aftonbla detê da kar dike û gelek rojnemên din da ji bendên wi, nivisarên wi derdikevin.

Heta niha Mahmut Baksi bi zimanê kurdi, swêdi û tirkî gelek efrandin nivisiye. Ji ber van karên xwe, ew isal bû endamê Yekitiya Niviskarên Cihanê (PENNKLUBB)

- Di nav 3 pirtûkên xwendinê da, bi zimanê swêdi, li ser kurdan yek nivisarên Mahmut Baksi ji cih girtine. Redaksiyona Roja Nû li ser vi kari lêkolinek amadekir û wê pêşkêşî xwendevanan dike.

Iro bi sedan mirov ji gelek welatên cuda hatine û li Swêd diminin. Bo vê yekê ji carina Swêdê bi nav dîkin "Welatê Biyaniyan". Di navbera van hemû milletan da, iro, çawa em dibînin bi hezaran kontak pêk tînin, ew nasiya xwe didin hev, dixwazin hev fem bîkî û dixwazin hevdu hin ji zê tîr nas bîkî, li ser hev tiştan bîzanîbîn. Tu dinhêri carina hin mirovên biyani ji me dipîrsin: "Bi rasti em li ser kurdan kêmtîştan zanîn, hûn dikarin hin ji zêtir li ser kurdan me ronî bîkî?" Bi rasti ji, iro

li cihanê kurd, hebûna wi û çanda gel bi tehreki xweş nayê zanîn. Sedemên vê serêşiyê çawa tê xuyanê du faktorin. Yek heta niha karên informatik û danasinê bi destê rêxistin, komele û ronakbirên kurd da baş nehatiye cih. Ya dua ji, hêzên kolonyalist li ser kurdan tiştên faş, xelet û nebaş gihandine biyaniyan. Van hêzên kevnepereşt kumê Xelo danine serê Çelo, yê Çelo danine serê Xelo û çanda gel kaji-vaji kirine û bi tehrêki din va dane nasîrin.

Karê iro li pêşiya me sekîniye, pêwîste em kirasê li ser rûye rasti-

yê bikşinin, rûşeya dijmin nişan - bîdîn û kurdan hin ji baştir lî biya nîyan bîdîn naskîrîn.

Dî vî warî da Mahmut Baksi kareki berbiçav û kêrhati pêkaniye. Jî van karan yek ji, dî nav 3 pirtûkên xwendinê da cihgirtina temaya kurdane. Dî nav van hersê pirtûkan da beşên (keri) lî ser kurdan bî destê Mahmut Baksi da hatine amadekirin.

Ev pirtûkana jî bo swêdiyan û xwendekarên biyani hatine çapkirin û tiraja wan (hejmara çapê) jî pîr bîlînde, ew bî swêdi hatine nîvisandin û efrandinên gelek nîviskarên welatên cuda têda çapbûne.

Armanca çapkirina van pirtûkan ewe ku, şagirt û xwendekarên dibîstana xên ji dersan, wusan ji nasiya xwe bîdîn edebiyat û çanda cihanê. Ev pirtûkên xwendinê, jî bo alikariya zarokan û kesên gihiştî dîke û destê wan da, dibe materiyal. Wezirê Karên Perwerdegariyê, çawa dî despêka pirtûkan da jî tê xuyanê, hemû ev pirtûkana xweş ditiye û pêşneyari şagirtan kirîye.

Pirtûka pêşîn, dî sala 1982 'an çap bûye "Avahiya Zîmin-Pirtûka xwendinê" ye (Språkbygget-Läsebok). Dî rûpelê 158'an da, nîvisareke bî navê "Rêwitiya Berbî Swêdê" (Resan till Sverige) heye. Têda serpêhatiya keçe ke kurd-ZOZAN cih girtiye. Ev pirtûka bî taybetî jî bo şagirtên xwendîna pêşîn hatiye amadekirin.

Pirtûka duvemin ya bî navê "Swêdi jî bo kesên gihiştî" (Dialog Vuxensvenska) disa dî sala 1982'an da

bî swêdi çap bû. Dî rûpelê 61'an da lî ser nîviskar Mahmut Baksi bî kurtî hatiye seknandin. Paşê serpêhatîke bî navê PERO cih girtiye. Dî vê serpêhatiyê da rewşa jineke (pirek) kurd tê vekolandin. Dî vê serpêhatiyê da rewşa ku jinên kurd têda dijin ew hatiye nîtirandin. Ev pirtûka jî, jî bo kesên xwendegehên navîn da dîxwinin û jî bo kesên salbîhuri hatîye amadekirin.

Pirtûka sêwemin jî, dî sala 1983 an da bî navê "Zîmanê Zelal" (Klar språk) hat çapkirin. Ev pirtûka jî, bî taybetî jî bo xort-keçên ku diçîne lîsê (Gymnasium) hatiye amadekirin. Dî vê pirtûkê da jî, dî nav rûpelên 117-126 an da Mahmut Baksi serpêhatîke bî navê "Zanin Hewcedari West û Xwestinêye" (Kunskap kräver tid och kärlek). Nîvisiye, dî vê beşê da nîviskar vê carê lî ser zarotiya xwe, salên xwendinê û zordestiyên lî ser hînbûna zîmanê kurdi dîsekîne.

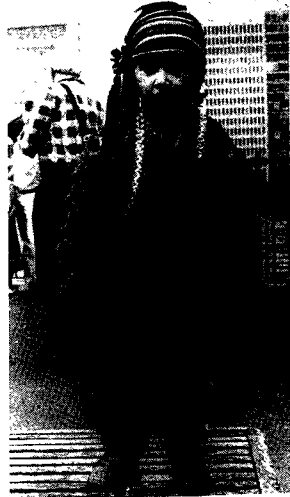
Ev hersê pirtûkên xwendinê, iro lî Swêdê jî aliyê bî hezaran zarok, keç-xort û kesên salbîhuri da tîn xwendin, ne tenê kurd, swêdi, yuwnani, poloni, jî latin Emerikayê bigre heta Efriqaya reş gelek kes bî vî tehri, bî hebûna kurdan û çanda gelê kurd ra agahdar dibe. Jî aliyê din, lî teniştâ bî sedan nîviskarên cihanê, navê nîviskareki kurd û cihgirtî na çanda kurdi, dî nav van pirtûkan da kareki pîr kêrhati û serfiraze.

“Ez RODÎ’me,,

Ez niha lî bajareki mezin dijim.
Ew bî hezaran kilometir jî Kurdistana-
nê dûre. Ez hin baş nîzanîm ez kime,
zîmanê mîn jî hin baş nafirtîle û
hêstîrên mîn jî hin lî ser welatê
bav û kalan nerîjyane. Lê belê roj
bî roj ez pîr tiştan fêr dibim. Kur-
diyatiya mîn dî hundur dilê mîn tê
bîrajtîn.

Ez bala xwe didîm bavê xwe, ew
çawa yek caran dîxeyide û lingên xwe
lî erdê dîxe, dema ew hin tiştan jî
radyo dibihise û rojneman dîxwîne. Ez
dibînim çawa hêstîr, jî çavên dayka
mîn dibarin, dema name jî welat dîg-
hên destê me. Lî welateki dîr wek
Australya jî, ez roj bî roj fêr di-
bîm ku ez kurdîm. Rojek wê bê, ez bî
hezaran keç û lawên wek mîn wê mezin
bîbîn û wê baş hevalan û dijmanan jî
hev derînin.

Navê mîn RODÎ’ye. Mîn ro lî we-
lateki jî Kurdistanê dîr dit, jî ber
ku dê-bavê mîn şevereşeke tari da re-
vin. Îro lî Kurdistanê tune, lê Rodî

yên Kurdistanê lî her çar hêlên ci-
hanê mezin dibî, Kurd û Kurdistan
dî dilên wan da jî dijîn. Dijmîn bî-
xwaze-nexwaze emê mezin bîbîn.

R O D Î
Australya

WERE

Genîm zer bû lî deştê
berf nema lî serê çîyan
mêzer peritî
nema dêre
neferê malê gîşk tazi man, were
şîrê memîkan qedîya
mîçîqî av lî kaniyan da
nîfta malê xîlaskîrîn şêlankaran
sal jî dibore ser salê
bîhna mîn teng bû, were
dîsa pencera ber derîyan da
dîpê mî rêya te
şûrê xwe tûj kîriye dijîm
lî ser hêlûna me ya ezîz û kevn
erîşê wan berdewame
zarok bî zîman bûn

qîz û bûk çav lî rêne
pîrani rabûne ser piyan
tirê xwe
ber bî ewrê reş gîrtîne
hêvîya tene
Were
ser serê mîn
nav dilê mîn da
reş-tariyê belavbîke
veqetîne cendek lî sêrî
bîrijîne jarê maran
bîla gez nekî tu kesî êdî
bese bese !
bîla were bî destê te
AZADÎ.

VAZGAL BEYAZÎDÎ

BEREVKIRINA ÇİROKÊN GEL

Û SÊ PIRTÛKÊN M.E. BOZARSLAN

ŞEMDÎN

Bı destê niviskarê Kurd M.E. Bozarslan heta niha 4 pirtûkê çirok û serpêhatiyan (hikayet) li Swedê hatin nivîsandin. Ji vana, pirtûkên "Mir Zoro", "Gurê Bilurvan" û "Kêz Xatûn", çirokan pêk hatiye. Bı taybetî mêrxasên van çirokan, ne mirovin, ew heywanin. Bo vê yekê mirov dikare van çirokan "Qelibotk" û "Fabil" nav bike. Niviskar bı xwe ji navên van efrandinan daniye "Meselokên Lawıran". Pirtûka çaremin "Meyro"ji, gelek serpêhatiyên nûjen (modern) û edebî têda hene. Ev pirtûka cara pêşin di sala 1979'an da li İstanbolê çap bû û paşê ji hate qedexekirin.

Çawa, Bozarslan ji, di pêşgotina "Mir Zoro" da diyar dike, we ki ev çirokana di nav gelê me da pır belav bûne, tên gotin û beşê ke edebiyata me pêk tinin. Her çiqas, ev çirokana ji bo zarokan pır kêrhatî bin ji, mirovên salbuhurî ji van çirokan bı xweşî dıkarin bıxwinin. Ev despêka M.E.Bozarslan ji bo pêşketina "Edebiya ta Zarokan" bı rasti gaveke nû û kêrhatîye.

Di vê nivîsara xwe da, em nafikirin ku, di warê zıman, huner, tehr û edebiyatê da li ser hêjayiya wan bisekinin, wan çirokana yek-yek şirovekin. Di nivîsandina van çirokan da, tiştê heye bala me dikşîne ser xwe, ji balkişandinê ji pêştatır me şa dike, ew ji, berevkirin û weşandina van çirokên folklorikî. Ji ber ku, ev çirokên heta niha nenivîsandî, ji zar-zıman, bı destê M.E.Bozarslan derbasî li ser kaxêz bûn. M.E.Bozarslan bı zımaneki xweş û delal ew nivîsine, dema ew nivîsinepsikologiya (ruhiyêt) zarokan jî daye ber çavê xwe, zarok çı hêz dikin û çı hez nakin ev yek baş ji hev deraniye, di çarçeveke edebî da, wi, ev çirokana nivîsine.

Di pirtûka pêşin, "Mir Zoro" da, nivîsandina vi helbestê hêsa û piçûk, nêzikaya navbera niviskar û ruhiyeta zarokan baş nişani me dide.

*"Zebeşe
Dendikreşe
Xwarına wi xweşe
Kalo newxeşe
Pirê bêheşe
Lawık keleşe
Keçık çavreşe
Karık hebeşe"*

Dişa di despêka her çirokê da, niviskar formên çirokbêjiya kurdi û rewşa politik li welat gihandiye hev, zarok ji tirs-xofa zordestan dîr xistiye, weki zarok bı xweşî çirokên xwe guhdar bıkin, wek:

"Hebû tunebû carek ji caran, rehme li dê û bavên guhdaran, xên ji cendırme û tehsildaran"

Çawa tê zanin, di nav hemû gelên rohilatê da, edebiyata nivîsandî zêde bı hêz nine. Bêtir helbest pêşta çûye. Wek roman, ser-

pêhati, pirtûkên tiyatroyê û her weki dîn, zêda nehatine efrandin. Lî kurdistanê ji, ev paştamayin dajo.

Bêşik, sedemên vê rewşa xirab, jî bîndestiya netewî û nerserbestiya gelê me tîn. Zevtkırîna erdê welatê me, zordestiyên lî ser çanda me û qedexekırîna zımanê kurdi gelek astengên bilind lî ber me danine. Jî ber vê yekê, çawa rewşa aborî, cıvaki û wusan jî rewşa çandi zêde pêşta neçûye. Zordestî û qedexeyên dijmin nehiştine û nahêlın ji, weki çanda kurdi bî hêza xwe va (oton dinamizm) pêşta here, şax vede û xurt bibe. Gelê me, tu wext ew azadî neditiye, weki efrandinên nıvisandi peyda bibe.

Dî nav gelê me da, gelek çirok, serpêhati, meselok, metele, pêkenin, lawîk, delorin, qewlık, gılı-gotînên xweşik û gelek efrandinên jî hevbedewtir hene, ku dî cıvatan da, dî malan da, dî şevên payizan dî odên gundan da, dî rêwiti, paleti û dî nav zıbaran da, lî ser derguşan, dî dilan-şahiyan da, lî ser tevnê, lî bêriyê, bî kurti dî her warê jiyanê da tîn gotin.

Dijmînên gelê me tu car serfiraz nebûne, ku çand, zıman û folklorê me jî ortê rakin. Çimki efrandarê van hebûnên me, gel bî xweye. Gele, yê ku çanda me av dide, dıparêze û xweş dıke. Ev efrandinên çand û folklorê bî salan dıguhırın, dewlemend dıbın, nexşexemlên nû dıgrın û hınek ji carına wunda dıbın. Lê, kiye ew van tıştan derbazî ser kaxız dıke, kiye ew, efrandariya gel dıxe nav rûpelên pirtûkan, jî tariyê, jî wundabûnê xelas dıke û kiye, wan ronî dıke? Bê guman, kesên ronakbır, şareza û zane van karan hıldıdın ser milên xwe. Dî van rojên teng û dijwar da, ew dıbın berbersiyar û rê nişani gel dıdın. ■

DI BALE Û OPERAYÊ DA

DU ARTİSTÊN KURD

Natêla û Vladımırê Qasım du xwişk û bırane. Her du lawên Kurd ji, lî Tıblisê hatın dınyayê. Ew paşê çûn lî Leningradê ciwar bûn.

Wext derbaz dibe, Natêla dıkeve teatra Operayê lî Tıblisê. Ew lî wır ji, kursên balayê da beşdar dibe. Vladımır ji dıçe lî Leningradê, dî teatra bî navê CM. Kirav da dıxebıte. Paşi van karana, ev du artistên jêhati, dî warê opera û baleyê da gelek pêşta dıkevin.

Sala par koma wan dıçe bajarê Tıblisê, listıka Çaykovski bî navê "Gola Qubeqaza" nişan dıdın. Xên ji vê xebatê, wan gelek listıkên be dewiyê raberî baldar û guhdarên xwe kırine.

Paşi demekê Natêla û Vladımırê Qasım wê herın tevi leceke internasyonalî bın. Ev şahiyê lî bajarê Bulgar-Varna'yê çê bibe.

Lî ser van herdu artistên Kurd, bî destê rojnemevan Têmurê Xelil bendeke hın ji dırêj, dî nav rûpelên rojnema "RİYA TEZE" da hat weşandin. (8-6-1983)

NORDENS FOLKHÖGSKOLA BISKOPS-ARNÖ

O C H

S V E R I G E S F Ö R F A T T A R F Ö R B U N D

I S A M V E R K A N

Qurseke Kurdi

Lı Swêdê, jı bo nıviskarên, mamos-
tan, pedagogên malbatan û kesên ku
dixwazın lı ser zıman û wêja kurdi
bıxebıtın, qurseke kurdi hat saz kırın
Kurdên lı Danimarqa û Norweçê jı têne
vexwandın ku dı vê qursê da beşdar
bın.

Qurs wê jı sê gavan pêkbê :
Gava 1'em - dı navbera 7-13'ê Tebaxê
1983 (Qursa bingehi)
Gava 2'em - Tirmeh 1984 (Qursa kûrane)
Gava 3'em - Tebax 1984 "

NAVEROKA QURSÊ: 1-Zımanê Kurdi
2-Helbestvaniya Kurdi
Wêja Kurdi
3-Praktika Nivisînê.
Mamosta û serwêrên qursê nıvis-

kar M. Emin Bozarslan û Ferhad Şakeli
ne. Xên jı wan, çend kesên dın jı wê
jı Yekitiya Nıviskarên Swêd, jı Dıbis
tana Gel ya Bılınd û jı Daira Çandî
ya Dewletê (Kulturråd) jı ,tevkariya
vê qursê bıkın.

DİLÊ MIN LI DİLÊ TE DIGERE

BIHARA REŞ

Destên mıın
Lı destên te dıgerın
Lı ku ne destên te ?

Çavên mıın
Lı çavên te dıgerın
Lı ku ne çavên te ?

Dılê mıın
Lı dıle tê dıgere,
Lı ku ye dılê te ?

Mıın dıvê
Hembêz bıkıım lê !
Rındê! Dılberê !
Zırav bejna te.

Guı geş nebûn isal
Nêrgıs venebûn
Qıvar bı çokekê bılınd nebûn
Avi neket lı mêrgan
Serê çıyan nebıriqand
Dar û zadan ber nedan
Bılbılan nestıran
Nexwendın kewan
Çıma wısan bû ?
Ev çı bıhar bû KURDISTAN ?

FIRAT CEWERİ

SYDNEY - 83

Lı jor gurûba zarokên kurd xuya dıke

KURDISTAN Kurdistan Folkloric Group

GOVEND

Every anniversary whether social, religious or national is a good reason to initiate a Govend, a Kurdish word referring to the traditional folk dances. Govend takes place in the village yard and attracts hundreds, sometimes thousands of people.

Leaders: Welî Azad, Chahin Baker

Musicians: Tenbur — Rifat Kara, Cenkız Gulbahce,
Emirnan Sulbucak

Drum — E. Mir

Singer: Hasan Siyamed

Komela Kurdê Avusturalyê, dı ro ja 11-6-1983'an da, lı "SYDNEY OPERA HOUSE" da bı programeke hunermen di û çandi va besdar bû. Komelê, bî gelek karên muzik û folklorê, bala bı hezaran kes kısınde ser xwe. Dı

vê sahiyê da, jı mîlletên dın ji gelek komên muzik û folklorê cih girtın. Şahi ji aliyê Kurdên Avusturalyê da, bı serfırazi derbaz bû. Vê cejnê bı tevbûna gelek folklorên biyani va, rengineki internasyonalîstend.

JI NAV WEŞANAN

TARİXA EDEBİYATA KURDI

Pırtûka bî navê "TARİXA EDEBİYATA KURDI" beri mehekê dî nav weşanên "ROJA NÛ" da hat çapkırın. Pırtûk, jî aliyê zımanzan û kurdolog Prof. Qana dê Kurdo'da hatiyê nıvisandın. Ev efrandına hêja bî xwe 2 beşan va pêk tê, ev pırtûka beşê (cildê) yekemîne, beşê duwemin jî, paşî çend mehan wê bîghêje destê xwendevanan.

Pırtûk bî pêşgotîneke dırêj va dest pê dîke. Qanadê Kurdo, dî vê pêşgotîna xwe da bî tehreki fireh lî ser rewşa edebiyata kurdi dîsekîne. Dî nav vê pêşgotîne da çend beşên cu da (cîhê) hene, wek:

- Tarîxa lêgerîna Edebiyata Kurdi lî nav kurdan da û Rûsistanê da;
- Rola kovar û rojnemên kurdi lî Dîroka Edebiyata Kurdi da;
- Melumetiyên Şerefîyan Bıtlısı û Evliya Çelebî derheqa şayir û zanyarên Kurdan da;
- Lêgerîna Tarîxa Edebiyata Kurdi lî Iraqê da.

Paşî vê despêka dîr-dîrêj nıviskar Qanadê Kurdo, lî ser van helbestvanên jêrin dîsekîne û wan bî me dî de naskırın: Elî Herîrî, Ehmed Mele Batê, Feqiyê Teyran, Meleyê Cızırî, Selîm Sulêman, Ehmedê Xanê, Xarîr Bıtlısı, Pertew Begê Hekarî, Şex Xalîd, Sıyapûş, Cıgerxwîn, Osman Sebrî, Qadri Can.

Dî beşa duwemin da, Qanadê Kurdo lî ser helbestvanên ku bî zarawê sorani nıvisandîne, lî ser wan dîsekîne. Bî rastî, ew lêgerin (lêkolin) û efrandına hêja karekî pır gıranbîha û delale.

Bî vî tehri heta nıha, me dî nava "Weşanên Roja NÛ" da 7 pırtûkên hêja raberî xwendevanên xwe kır.

KULİLKÊN KURDISTAN

Federasyona Komelên Karkerên Kurdistan lî Elmanya Federal (KOMKAR), bî navê "Kulilkên Kurdistan" lî ser rewşa gelê Kurdistanê û bî taybetî lî ser zarokan broşurek belavkır. Ev broşur, bî sê zımanên ewrûpî-İngilîzî, almanî û norveçî (jî aliyê Komela Karkerên Kurdistanê a Demokratik) hatiyê nıvisandın û belavkırın.

NİŞANI

Berevoka serpehatiyên nıviskar BABAYÊ KELEŞ bî zımanê kurdi lî Eriyanê hat çapkırın. Dî nav berevokê da 14 serpehatiyên cih gırtiye. Redaktor û pêşgotîna vê pırtûkê EMERİKÊ SERDAR nıvisiye.

FERHENG A SWÊDÎ-KURDÎ

İro bî hezaran Kurd, jî ber neçariyê, belengaziyê û jî ber zordestiyên politik pêvist mane lî dervayî welat dîminın. Jî van kurdan bî hezaran wusan jî lî Swêdê dîjin. Jî bo rêvabırına kar-bar û jıyına xwe, ew pêvistın zımanê Swêdî fêr bîbın. Jî ber vê hewcedariyê, eva cara yekemîne ku ferhengeke bî SWÊDÎ û Kurdi hat amadekırın. Ferheng, bî taybetî, jî bo kursên zımanê Swêdî û hêsakırına hınbûna wî, pır keri kurdan tê. Jî ber ku, ev ferheng bî zımanê zıkmakî (dê), peyvokê (kelime, gotin) Swêdî şırovedîke. Ev ferhenga bî herdu zaravayên kurdi va Kurmancî-Sorani hatiyê amadekırın. Ev karê nû, bî destê nıviskar REŞO ZILAN' va pêk hatiyê. Reşo Zilan, dî despêka pırtûkê da, wusan jî, lî ser hewcedariya çapkırına vê ferhengê pêşgotînek nıvisiye. Jî bo çapkırına ferhengên Kurdi û bî zımanên bıyani ev kara, karekî nû û gaveke pêşe.

COXRAFYA KURDISTAN

Beri çend mehan lî Swêdê bajarê Uppsala, bî destê xwendekar Feridun Danişwar, bî Ingilizi lî ser Coxrafiya Kurdistanê lêgerinek derket. Na vê xabata wî "Contribution TO THE GEOLOGY OF KURDISTAN"e. Dî pirtûka xwe da Feridun Danişwar lî ser hebûnên Kurdistanêye bînerd û sererd dîsekîne, dewlemendiya wan nişan dîde û vê yekê pîr xarîtên baş va nişan dîde.

KURD Û KURDISTAN

Pirtûka "Kurd û Kurdistan" vê carê ji bî Elmani tê çapkîrîn. Ev pirtûka bi navê "Kurdistan und die Kurden" çawa tê zanin bî destê Gerard Chalian û bî alikariya İsmet Şerif Vanlı, Qasımlo û Kendal cara pêşin lî Frensê hatibû çapkîrîn.

DENGBÊJ KAL BÛBÛ

Beri çend meha pirtûka WEZİRÊ EŞO bî navê "Dengbêj Kal Bûbû" hat weşandin. Dî nav rûpelên pirtûkê da deh efrandinên Wezîrê Eşo cih girtine.

"HÊVÎ"

Enstituya Kurdi lî Parisê biryarek girt wekî kovareke bi navê "HÊVÎ" derxe. Kovarê salê 2 caran wê çap bi be û nêzkaya 120-160 rûpeli wê bigrê. Kovarê bî zaravê kurmancî, soranî û zazakî 3 zaravan va derkeve. Enstituya Kurdi lî Parisê çawa diyar dîke, naveroka wê, dî nav çarçeva lî jêr nîvisandi, wê pêk bê:

- 1) Helbest (bî kurdi an ji zîmanên biyani wergerandi)
- 2) Çirokên edebî (bî kurdi an ji zîmanên biyani wergerandi)
- 3) Şano (tiyatroyê)
- 4) Rexneyên edebî, hunerî hwd.
- 5) Pirsên zîman û gramera Kurdi
- 6) Lêgerînên diroki, aborî
- 7) Nûçeyên çandî û zanistî yê gîştî.

Çawa dî belevoka ku Enstituya Kurdi derxistiye, têda diyar dibe ku, hejmara HÊVÎ'ya yekem dî nav meha İlonê da wê bihêje destê xwendevanan.

KÊZ XATÛN

Pirtûka M. E. BOZARSLAN lî Swêdê bî navê Kêz Xatûn çap bû. Ev pirtûka çirokan, jî bo zarokan hatiye amadekirin. Çawa tê zanin, dî rêzê da berê ji du pirtûkên din bî navê Mir Zoro û Gurê Bîlurvan hatibûn weşandin.

RASTNIVISARA KURDI

Lî Moskoyê, vê carê zîmanzanê Kurd Çerkez Bakaev, bî navê "BINGEHEN RASTNIVISARA KURDI" xebateke zanistî bî zîmanê rûsî nîvisî. Dî vê pirtûkê da, wusan jî ferhengeke rastnîvisara Kurdi cih girtiye û têda nêzîkaya 22 hezar peyvok hene. Disa, dî nav rûpelên pirtûkê da gelek tekstan cih girtiye.

HOKIRINA ZIMANÊ KURDI

Beri çend roja, pirtûkeke bî navê "Hokirina Zîmanê Kurdi-1" gihişte destê me. Jî bo hînbûna zîmanê kurdi dî nav kurdên Avustralyê da, çawa tê zanin karekî hêja dajo. (weşanên Radyo, vekirina dibistanan û derxistina gelek materyalan)

Ev pirtûk, jî aliyê Şahin Bekir da hatiye amadekirin. Çawa dî pêşgotina xwe da, nîviskar diyar dîke ku, bî taybetî ev materyal jî bo guhdarên Radyoya Kurdi lî Sydney hatiye nîvisandin, wekî ew guhdaran hêsatir hîni zîmanê kurdi bînin.

Dî pirtûkê da gelek şikil, sûret û xemlan jî cih girtiye. Dî dawiyê da jî, ferhengeke piçûk bî zîmanê kurdi, engilizi, tirkî, elmanî û erebî heye.

JI UNESCO RA NAMEYEK

İsal lî Stockolmê dî nav weşanên "Dengê KOMAL" da, bî navê "Jî UNESCO'ra Nameyek" pirtûkeke hat çapkîrîn. Ev nama jî aliyê nîviskar İsmail Beşikçi da hatiye nîvisandin. Beşikçi ev nama dî Girtigeha Adapazarê da nîvisiye, wekî UNESCO'ra rê bike, lê polêsên tirk dest dane ser vê namê. Beşikçi dî vê nama xwe da, zordestiyên lî ser çand, dirok û zîmanê kurdi lî Tirkîyê protesto dîke û wan zordestiyên bî baweriyên Kemal Atatürk va girêdide.

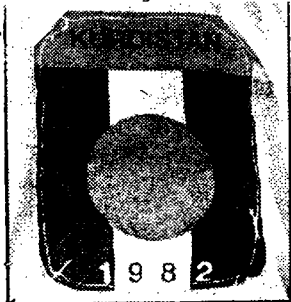
SERFIRAZIKE NÛ

L1 Swêdê d1 nav gelek komên futbolê da, koma SPORA KURDISTANÊ b1 listikên xweşik va, d1 nivê pêşin da serket û bû lider.

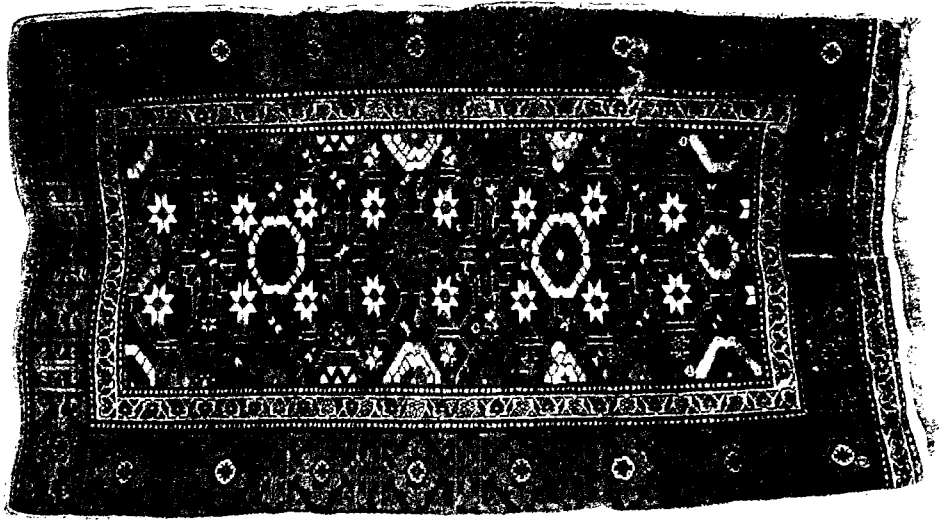
LİSTİKÊN NIVÊ-PÊŞİN DAWIYÊN WANA

Gasemorgs IF - S.Kurdistan	0-2
S.Kurdistan - Condor	1-1
Solhöjden - S.Kurdistan	3-0
Jarfalla AIF - S.Kurdistan	2-3
S.Kurdistan - Malet/Staket	4-0
BİFF - S.Kurdistan	3-4
S.Kurdistan - Syrianska	5-0

LİSTİKÊN NIVÊ-DUWEMİN

<u>Roj</u>	<u>Seet</u>	<u>Cih</u>
10-8-83	18.15	Spanga 1 P.2
S.Kurdistan - BİFF		
19-8-83	18.15	Kvarnvallen 2
Malet/Staket - S.Kurdistan		
27-8-83	13.00	Spanga 1 P.2
S.Kurdistan - Jarfalla AIF		
10-9-83	11.00	Spanga 1 P.2
S.Kurdistan - Solhöjden IF		
23-9-83	20.00	Kvarnvalen 2
Syrianska - S.Kurdistan		
30-9-83	18.15	Kvarnvallen 2
Condor - S.Kurdistan		
8-10-83	13.00	Spanga 1 P.2
S.Kurdistan - Gaseborgs IF		

Xaliçeke Kurdi

EZ TE HEZ DIKIM

<i>Xewna xwe da te dîbinim,</i>	<i>Xazi disa ez xort bûma</i>	<i>Rojê çûyi ez bir tinim</i>
<i>Lî ber konê we dîbinim,</i>	<i>Lî xasbaxçe mêvan bûma</i>	<i>Cot keziyên reş bir tinim</i>
<i>Nav fincana şerava reş</i>	<i>Bira pêxas, tazibûma</i>	<i>Ramûsana şeva pêşin</i>
<i>Dêmê teyi reş dîbinim.</i>	<i>Jî evina te, her têrbûma.</i>	<i>Dîkîm axin û bir tinim</i>

KARLANÊ ÇAÇAN

NAMEYEK
 JI ÎNSTITUYA KURDAN
 LI PARÎS

Hevalên Hêja

Spasên germin jî bo şandîna kovara "Roja Nû".

Em gelek dîlşane ku niha "Roja Nû" seranser bî kurdi derdikeve, jê ra jiyanêke dirêj daxaz dîkî û hêvidarîna ku ewê di şerê jî bo parastin, vejin û pêşvabîrîna çanda kurdi da roleke berbiçav bileyize.

Tevî sîlav û daxwaziyên me yê qençtîrîn.

Kendal Nezan

TU KES NEHATINE BIRKIRIN
TU TIŞT NAYÊN BIRKIRIN

DOKUMENTEKE
DÎROKÎ
SAL
1932

Çawa tê zanin, diroka (tarix, mêm-
jû) Kurdistanê da gelek rojên turş -
tal û gelek rojên reş hene. Paşi ser
hildana Çiyayê Girîdaxê (1930) zor-
destiyên li ser gelê Kurd hîn ji li
Tirkîyê tûjtir bûne. Li Kurdistanê

tevqirkirinê (jenosid) mezûn bi des-
tê dewleta Tirk da hatine pêk anîn .
Li vana yek ji, li jêr tê xuyane. Li
bajarê Bitlisê, li ber belediya ba-
jêr ji bo çavê gel (xelq) bitirsînê
cendekê çend gundiyan belengaz li ber

belediye nişani ahaliyên wê hêlê di-
din.

Ev sûreta (şikil), li tu ciheki
da ne hatiye weşandin, sûret heta ni-
ha, di arşîva kovara "Roja Nû" da ha-
tabû parastin.